

Evaluatie van het werk van participatiemakelaars in het ondersteunen van bewonersinitiatieven

Auteurs Sara Menelik
Matty de Wit
Annechien Cosijn
Annelies van Loon

Inhoud

I Samenvatting.....	3
1. Inleiding en achtergrond.....	7
2. Onderzoekopzet.....	10
3. Antwoorden op de onderzoeksvragen.....	11
3.1 Q1. Hoe draagt de PM bij aan de opgave in de wijk en aan versterken van initiatiefnemers?	11
3.1.1 Contact leggen en ophalen van de vraag van bewoners.....	11
3.1.2 Sturen op het aanbod en bijdragen aan de opgave.....	13
3.1.3 Bijdragen aan het versterken van de initiatiefnemer.....	17
3.2. Q2 Hoe komt de participatiemakelaar in positie?.....	22
3.2.1 Samenwerking met gemeente.....	23
3.2.2 Samenwerking tussen de welzijnsorganisaties.....	23
3.2.3 Netwerken in de wijk.....	24
3.3 Q3. Hoe draagt participatiemakelaar bij aan goede bewonersinitiatieven?	26
3.3.1 Ervaren succes van initiatieven door ininitiatiefnemers	26
3.3.2 Ondersteuning bij het concretiseren van een initiatief	26
3.3.3 Ondersteuning bij werven van deelnemers aan initiatief	27
3.3.4 Duurzaamheid van een initiatief.....	27
3.4 Q4. Hoe draagt de PM bij aan een cultuursensitieve bewonersinitiatieven?.....	29
3.4.1 Omschrijving cultuursensitiviteit door participatiemakelaars.....	29
3.4.2 Culturele sensitiviteit in relatie tot de GebiedsGerichte Uitwerking	29
3.4.3 Sturen op inclusie van specifieke doelgroepen.....	29
3.4.4 Vaardigheden ten aanzien van culturele sensitiviteit.....	30
3.4.5 Verbinden verschillende culturen of versterken meest geïsoleerden binnen één doelgroep ...	31
4 Beschouwing.....	33
4.1 Relatie tussen ondersteuningswijze en aanbod bewonersinitiatieven	33
4.2 Inhoudelijk sturing op het aanbod	34
4.3 Positie van de PM in de wijk.....	34
4.4 Ervaren effecten van ondersteuning PM op initiatiefnemers	35
5. Conclusies en aanbevelingen.....	36
6. Dankwoord	37

I Samenvatting

Dit onderzoek geeft inzicht in de wijze waarop participatiemakelaars (PM) bewonersinitiatieven (BI) ondersteunen, welke keuzes zij daarin maken en tot welke resultaten dit leidt ten aanzien van bewonersinitiatieven en initiatiefnemers. Het onderzoek richt zich op de drie stadsdelen met de grootste sociale en maatschappelijke opgave: Nieuw West, Noord en Zuidoost. In elk stadsdeel zijn de grootste welzijnsorganisaties geïnccludeerd en van elke welzijnsorganisatie is een PM geïnterviewd. Daarnaast zijn van elke PM vier initiatieven willekeurig geselecteerd, die de PM heeft ondersteund. De initiatiefnemers van deze initiatieven zijn ook geïnterviewd.

In het onderzoek stonden 4 vragen centraal, die hieronder beantwoord worden.

Onderzoeksvraag 1: Hoe dragen participatiemakelaars bij aan de opgave en het versterken van initiatiefnemers?

Om in contact te komen met bewoners die een bewonersinitiatief willen opzetten, zetten de meeste PM vooral in op "vindbaar" zijn. Zowel via het Huis van de Wijk (HvdW) waar vanuit zij werken, als via hun netwerk. Enkele PM gaan structureel actief de wijk in om mensen aan te spreken, sluimerende behoeften en ideeën aan te boren en te stimuleren om deze tot ontwikkeling te brengen. Anderen geven aan dat zij dit als moeizaam ervaren, omdat oppakken van een BI een grote verantwoordelijkheid is die vaker gedragen kan worden door mensen die zelf actief met een idee komen dan door mensen die zijn "geworven". PM erkennen dat sommige bevolkingsgroepen ondervertegenwoordigd zijn in het aanbod aan bewonersinitiatieven in een wijk, omdat zij slecht in contact staan met deze bewoners, en er geen initiatieven spontaan uit deze groepen komen. Het inzetten van sleutelfiguren en zelforganisaties, vormt hierbij een belangrijke brug die door sommigen wordt ingezet om de kwetsbare bevolkingsgroepen waarmee zij zelf niet in contact zijn te bereiken.

Visie op inhoudelijke sturing

Sturen op de inhoud van het totaalpakket aan BI zodat deze aansluit bij de opgave van de wijk, gebeurt op verschillende manieren, maar is over het algemeen beperkt. Bovendien hanteren PM verschillende "opgaven". Een aantal PM benoemt de gebiedsagenda als opgave voor de wijk en herkent hierin de behoeften die zij zelf hebben opgehaald. Een aantal PM beschouwen de gebiedsagenda als een document van de gemeente, en geven aan dat zij de behoeften die zij zelf bij de bewoners ophalen de belangrijke prioritering vinden. Anderen stellen, samen met hun organisatie, prioriteiten op en communiceren deze naar de gemeente. In Nieuw West hebben de regiegroepen ook een rol in de sturing, omdat zij bepalen welke aanvragen worden gehonoreerd. In hoeverre de regiegroepen de gebiedsagenda als handvat gebruiken bij deze beoordeling, bepalen zij zelf. Voor een deel is de werkwijze van PM een reflectie van de visie van de welzijnsorganisatie waarvoor hij of zij werkt. Welzijnsorganisaties variëren in hun visie op de mate waarin bewonersinitiatieven een instrument zijn om de opgave in de wijk te ondersteunen, danwel vooral een manier om participatie te ondersteunen, nieuwe behoeften aan te boren en alle initiatief tot bloei te brengen.

Naast de visie van hun organisatie benoemen PM ook zelf een ideaal dat ze nastreven met hun werk, dat varieert van het verbeteren van de situatie op macroniveau (wegnemen van barrières in structuur), tot mesoniveau (verbeteringen voor de wijk, zoals minder armoede, gelijke kansen, beter samenleven), tot doelen voor individuele inwoners (gezien worden, kans krijgen om iets te betekenen voor een ander).

Hoe krijgt eventuele sturing vorm?

Alle PM benoemen dat zij in principe alle initiatieven ondersteunen, tenzij ze niet uitvoerbaar zijn, en daar geen inhoudelijke selectie in maken.

Er zijn verschillende manieren waarop inhoudelijke sturing vorm kan krijgen. Sommige welzijnsorganisaties stimuleren BI op bepaalde thema's door deze te promoten, sommige PM gaan actief op zoek naar initiatiefnemers in ondervertegenwoordigde groepen. Daarnaast kunnen ook bij de beoordeling van het initiatief inhoudelijke criteria worden meegewogen, zoals dat in Nieuw West gebeurt door de regiegroepen die de aanvragen beoordelen.

Wijze van ondersteuning en groei bij initiatiefnemers: verbindende versus ondersteunende aanpak

De verschillen in visie van de PM en de organisatie zien we ook terug in de wijze waarop zij hun taken invullen. Een belangrijk onderscheid dat daarbij kan worden gemaakt is de balans tussen het inzetten op langdurig en intensief ondersteunen van de individuele initiatiefnemer en het verbinden van initiatiefnemers met elkaar en met structuren in de wijk, om ze zelf weer los te kunnen laten.

PM die de nadruk leggen op de individuele ondersteuning, investeren relatief veel tijd aan kwetsbare initiatiefnemers waardoor het aantal initiatieven dat zij kunnen ondersteunen wat beperkter lijkt en de initiatieven wat kleiner. Deze kwetsbare initiatiefnemers rapporteren een groei in zelfvertrouwen, en vaardigheden. Daarnaast beschrijft een aantal initiatiefnemers ook dat de steun van de PM hen door moeilijke tijden heeft geholpen, waardoor zij dit initiatief konden blijven trekken.

PM die de nadruk leggen op het verbinden van initiatiefnemers met anderen, ondersteunen een groter aantal initiatieven, met een grotere potentiële impact. Zij bereiken vooral de actieve bewoners in de wijk als initiatiefnemers; de kwetsbare bewoners worden dan bereikt met behulp van het initiatief. Een enkele initiatiefnemer geeft aan dat zij persoonlijke contact met PM gemist hebben en zich niet helemaal erkend hebben gevoeld.

Veel van de initiatiefnemers, zowel bij de verbindende als de ondersteunende aanpak rapporteren initiatiefnemers dat ze veel voldoening halen uit het feit dat zij dit initiatief hebben kunnen realiseren. Zien dat deelnemers met elkaar lachten en uitwisselen, zien dat verschillende groepen onderling mengen, merken dat de geleerde lessen ook na langere tijd nog hun vruchten afwerpen, geeft hen het gevoel dat zij een waardevolle inzet leveren.

Gebrek aan erkenning

Het organiseren van een initiatief kost vaak veel tijd en inzet en veel initiatieven worden gedurende vele jaren georganiseerd door dezelfde initiatiefnemer. Een aantal initiatiefnemers benoemt dat zij na al die jaren zo gegroeid zijn, dat ze het gevoel hebben een hele organisatie te runnen, waardoor het gebrek aan financiële erkenning hen begint te storen. Dit komt ook voor bij beginnende initiatiefnemers die zelf in een financieel moeilijke positie zitten, en dus moeite hebben met het feit dat hun inzet niet samengaat met een financiële compensatie. Ook PM geven aan dat zij hiermee soms moeite hebben, omdat zij deze trouwe initiatiefnemers of initiatiefnemers die worstelen met armoede graag zouden belonen en vinden dat ze dat verdienen. Een mogelijkheid om door te groeien naar een betaalde functie wordt als wenselijk ervaren. Sommige PM spreken duidelijk uit dat de gehele financiële bijdrage bedoeld is om het initiatief te realiseren en niet voor de initiatiefnemer. Toch zijn er ook initiatieven die door ZZP-er worden geïnitieerd, waar wel een financiële vergoeding van deze professional in het initiatief is opgenomen.

Goede BI

PM dragen vooral bij aan de kwaliteit van de BI door de initiatiefnemer te ondersteunen bij het denkproces over doelen en aanpak en dit samen met hen op te schrijven. Hierin werken zij op maat, waarbij sommige initiatiefnemers geheel zelfstandig een aanvraag schrijven, en andere vanaf de eerste gedachtenvorming ondersteuning nodig hebben. Alle PM benoemen dat zij hierin de behoeften van de initiatiefnemers centraal stellen en hun ondersteuning daarop afstemmen. Initiatiefnemers benoemen over het algemeen dat de ondersteuning aansloot bij hun behoeften en dat het initiatief niet tot stand had kunnen komen zonder de ondersteuning van PM. Een PM gaf aan het zonde vinden dat de aanvraagprocedure te moeilijk is voor veel bewoners om dit zelfstandig te kunnen doen.

PM bieden ook ondersteuning bij het werven van deelnemers en het organiseren van een ruimte. Sommige initiatiefnemers gaven wel aan dat zij hier om hadden moeten vragen, terwijl zij hadden gehoopt dat dit wat meer proactief zou worden ingevuld door de PM. Andere initiatiefnemers gaven aan vormen van ondersteuning gemist te hebben, maar hier ook niet om gevraagd te hebben. Dit laat zien dat niet alle initiatiefnemers in staat zijn om hun behoeften en hulpvragen actief op tafel te leggen.

Vrijwel alle initiatiefnemers gaven aan dat zij vonden dat hun initiatief geslaagd was, en het doel bereikt. Vele initiatieven liepen jaren achtereen. Elk jaar werd daarbij opnieuw een financiële bijdrage aangevraagd. PM en IN gaven aan te zoeken naar makkelijkere manieren om dit vorm te geven, in plaats van elk jaar opnieuw een aanvraag te moeten doen, waarbij de ondersteuning van de PM nodig leek te blijven.

Cultuursensitiviteit

Alle PM hebben competenties in cultuursensitief werken, vanuit hun achtergrond, hun opleiding, of aanvullende cursussen. Er is een verschillende insteek in de mate waarin zij inzetten op het slaan van bruggen tussen culturen binnen initiatieven, danwel van mening zijn dat eerst de stap gezet moet worden van het empoweren van de meest geïsoleerde in een culturele groep. Voor dit laatste is de veiligheid nodig van een initiatief waarin vooral de eigen culturele groep is vertegenwoordigd. Hierbij zien we dat de verbindende PM meer inzetten op het slaan van bruggen, waar de individueel ondersteunende PM meer op empoweren inzetten.

Spin in het web

PM benoemen allemaal de meerwaarde van het feit dat zij een groot netwerk hebben en dat het onderhouden van dit netwerk een belangrijke taak is. PM lijken zich gemakkelijk binnen al deze netwerken en partners met verschillende agenda's te bewegen. Toch benoemen zij ook partijen waarmee de samenwerking moeizaam verloopt. Voor sommige PM voelt de gemeente niet als een medestander in de zorg voor de kwetsbaren, maar als een top-down organisatie die een moeras aan regelingen heeft, eigen prioriteiten stelt die niet aansluiten bij de behoeften van de bewoners en rigide kaders stelt die slecht aansluiten bij de vaardigheden van bewoners. Daarnaast wordt ook de tegenstelling formele en informele zorg soms benoemd. Daarbij werden als thema's een gebrek aan erkenning van de informele zorg benoemd en een passieve houding van de formele zorg. Ook wordt concurrentie tussen welzijnsinstellingen nog wel eens benoemd als een issue waarin zij voorzichtig manoeuvreren en proberen heldere kaders op te stellen om concurrentie te voorkomen, zoals binnen Samen Noord.

Ondanks dat, lijken de meeste PM zich heel harmonieus in dit gehele netwerk te bewegen en vooral uit te gaan van de visie dat alles naast elkaar kan bestaan.

Participatiemakelaars vullen hun werk op verschillende manieren in en kiezen daarbij een verschillende balans in de vele doelen die zij met hun inzet kunnen nastreven. We doen in dit onderzoek geen uitspraken over welke werkwijze beter is, omdat zij vanuit een andere visie op het einddoel voortkomen. Dit onderzoek biedt inzicht in de verschillende doelen die worden nagestreefd en welke werkwijze daarbij aansluit, en biedt daarmee houvast voor wat werkt, binnen een gekozen visie en doelstelling.

1. Inleiding en achtergrond

Basisvoorzieningen zijn voorzieningen die in alle wijken bijdragen aan de 'dragende samenleving', de samenleving waar men voor zichzelf en voor elkaar zorgt. Bewonersinitiatieven zijn hierbij niet meer weg te denken. Bewonersinitiatieven zijn essentieel voor de zelfredzaamheid en betrokkenheid van de burgers en worden daarom gesteund met een financiële bijdrage door de gemeente. Voorbeelden variëren van zwembad voor kwetsbare vrouwen tot diners in het buurthuis voor alle buurtbewoners. Om te zorgen dat bewonersinitiatieven op gang komen en worden ondersteund, zijn er zogeheten participatiemakelaars. In de recente Nederlandse literatuur worden vier typen participatiemakelaars onderscheiden die bewonersinitiatieven ondersteunen: 1) participatiemakelaars in dienst van een semipublieke organisatie (bijv. welzijnsinstelling, zorginstelling, bouwvereniging), 2) participatiemakelaars in dienst van de overheid (gebiedsmakelaars, buurtcoördinatoren), 3) vrijwilligers van bewonersorganisaties en 4) zelfstandige professionals (zzp'ers) meestal door de overheid ingehuurd. (zie ook het onderzoeksvoorstel¹). In dit onderzoek ligt de focus op participatiemakelaars in dienst van een semipublieke organisatie, namelijk de welzijnsinstellingen. Binnen de Amsterdamse context worden verschillende benamingen gebruikt voor dit type participatiemakelaars. Dit verschilt per stad en per organisatie. Zo heeft Amsterdam Zuid het bijvoorbeeld over participatiecoaches en Amsterdam West over participatiemedewerkers. In het voorliggende onderzoek wordt de term participatiemakelaar aangehouden.

Participatiemakelaars fungeren als onafhankelijke schakel in de samenleving en verbinden burgers, organisaties en de overheid met elkaar. Hun focus ligt vooral op het stimuleren van burgers in wijken en buurten die worden gekenmerkt door relatief weinig participatie en sociale cohesie. Door het effectief inzetten van hun netwerk en expertise, proberen participatiemakelaars burgers te stimuleren en te organiseren om buurtinitiatieven te initiëren die de leefbaarheid en sociale samenhang binnen hun wijken versterkt. Het uiteindelijke doel is dat het bewonersinitiatief zelfstandig kan voortbestaan en dat de rol van de gemeente in het bewonersinitiatief naar de achtergrond verdwijnt.

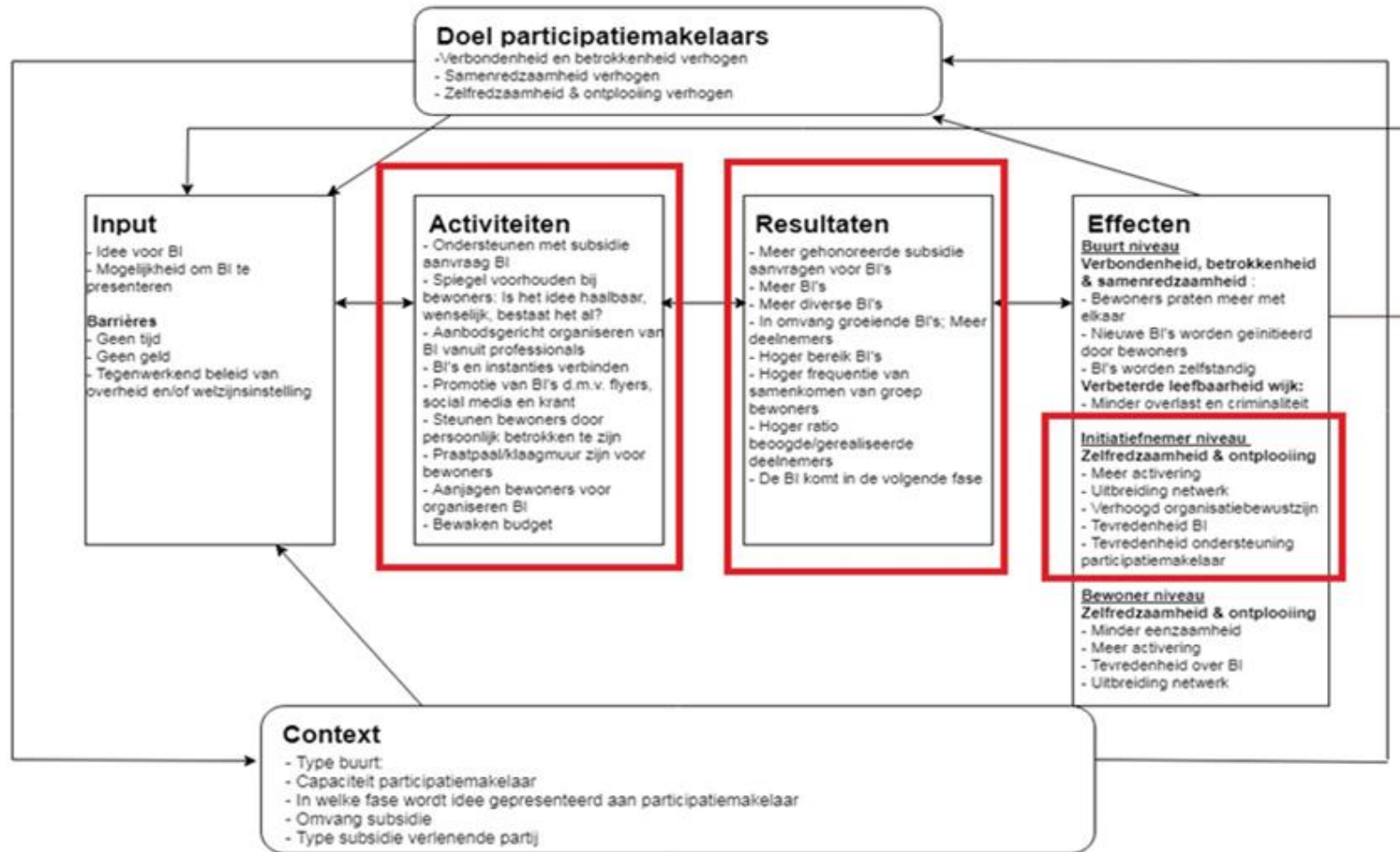
Ondanks dat participatiemakelaars verschillende werkzaamheden hebben (o.a. het individueel coachen en toeleiden van cliënten naar werk) wordt in dit onderzoek specifiek gekeken naar de effectiviteit van het werk van participatiemakelaars ten behoeve van het stimuleren en faciliteren van bewonersinitiatieven.

Voorafgaand aan dit onderzoek is een literatuurstudie uitgevoerd en een effectarena georganiseerd met de betrokkenen. De resultaten van deze literatuurstudie zijn opgenomen in het onderzoeksvoorstel, dat online² te vinden is. Ten behoeve van de effectarena hebben de onderzoekers samen met de betrokkenen van welzijnsinstellingen en gemeente in kaart gebracht welke activiteiten een participatiemakelaar uitvoert, tot welke directe resultaten dit leidt en beoogt te leiden en welke effecten die hebben op de buurt, op de initiatiefnemer en op de bewoners/deelnemers aan het initiatief. Daarbij is ook in kaart gebracht welke input hiervoor wordt geboden en welke barrières er zijn in het werk van de participatiemakelaar. Ook zijn een aantal belangrijke contextuele factoren benoemd en is de overkoepelende doelstelling van het werk van de participatiemakelaars in het ondersteunen van bewonersinitiatieven geformuleerd. Het resultaat is weergegeven in figuur 1.

---

¹ Hier de link weergegeven naar onderzoeksvoorstel.

Figuur 1. Effectenschema van het werk van participatiemakelaars in de ondersteuning van bewonersinitiatieven

Afbakening en doel onderzoek

Het werk van de PM in het ondersteunen van BI heeft op drie niveaus effect. PM hebben een breed palet aan activiteiten ter ondersteuning van BI, en elke PM zal hierin keuzes moeten maken waaraan hij of zij zijn tijd besteedt. In het onderzoek worden de verschillende werkwijzen van PM uitgevraagd en gekoppeld aan het effect dat deze werkwijze heeft op de resultaten en de initiatiefnemer. Deze afbakening is gekozen omdat het niet haalbaar was het effect op de buurt in het onderzoek mee te nemen en te relateren aan het werk van PM, omdat er zoveel verschillende factoren invloed hebben op buurtniveau. Gevonden effecten op buurtniveau kunnen daarom niet alleen aan het werk van de participatiemakelaar toegeschreven worden. Op deelnemer niveau kunnen uitspraken gedaan worden over de effecten van het bewonersinitiatief, maar niet zozeer over de ondersteuning door de participatiemakelaar zelf, omdat ze vaak niet in direct contact met elkaar staan. Dit onderzoek zal om deze reden vooral kijken naar de relatie tussen de activiteiten van de participatiemakelaar en de effecten op het niveau van de initiatiefnemer en de initiatieven.

Een goede participatiemakelaar heeft geen vaststaand activiteitenprofiel, waaraan hij zich elke dag moet houden. Een participatiemakelaar handelt naar de vraag en behoeften van de bewoners in een wijk. De ene dag heeft iemand hulp nodig bij het schrijven van een aanvraag voor een bijdrage en de andere dag bij de promotie van zijn bewonersinitiatief. Het is daarom vooral belangrijk dat de participatiemakelaar flexibel is en zich aanpast aan de behoeften van de initiatiefnemer. Dit onderzoek begint daarom bij de initiatiefnemers en brengt in kaart waar zij behoeften aan hebben, welke ondersteuning ze hebben gevonden of gekregen en hoe zij de ondersteuning hebben ervaren en spiegelt dit vervolgens aan de participatiemakelaar.

De eerste onderzoeksvraag die hieruit volgt is:

Onderzoeksvraag 1: Hoe dragen participatiemakelaars bij aan de opgave en aan het versterken van initiatiefnemers?

Een participatiemakelaar wordt in de literatuur vaak beschreven als een spin in het web. Ondanks dat de vraag en behoeften van de bewoners in de wijk centraal staan in het werk van de participatiemakelaar, moet de participatiemakelaar ook rekening houden met o.a. het beleid van de welzijnsinstellingen, de overheidsagenda en andere professionals en organisaties in de wijk. Het is daarom belangrijk dat een participatiemakelaar zich goed weet te manoeuvreren tussen de verschillende agenda's en in positie komt.

De tweede onderzoeksvraag die hieruit voortvloeit is:

Onderzoeksvraag 2: Hoe komt de participatiemakelaar in positie?

Verder zal er gekeken worden naar relatie tussen de activiteiten van de participatiemakelaar en 'goede' bewonersinitiatieven. Een 'goed' bewonersinitiatief bereikt de beoogde doelgroep en het beoogde doel. De derde onderzoeksvraag die hieruit voortvloeit is:

Onderzoeksvraag 3: Hoe draagt de participatiemakelaar bij aan goede bewonersinitiatieven?

Tot slot wordt dieper ingegaan op cultuursensitiviteit van bewonersinitiatieven, door in kaart te brengen op welke manier participatiemakelaars bijdragen aan de inclusiviteit van bewonersinitiatieven, en aan het faciliteren en stimuleren van bewonersinitiatieven voor alle doelgroepen in de wijk.

De onderzoeksvraag die hieruit volgt is:

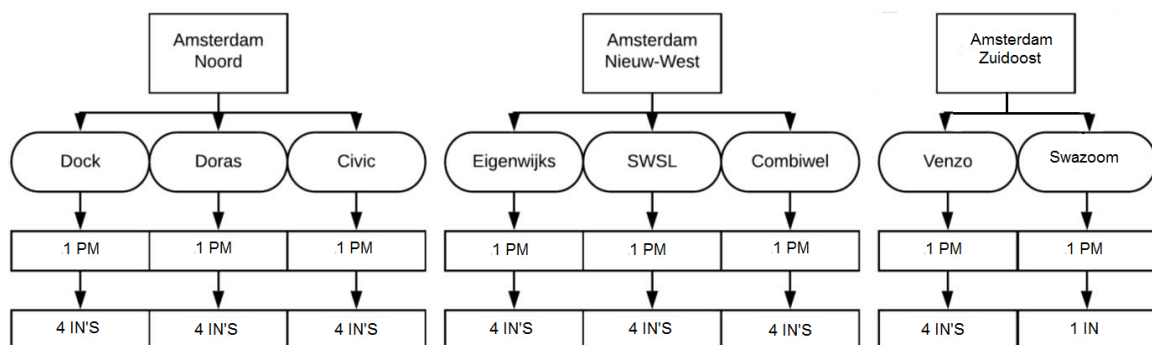
Onderzoeksvraag 4: Hoe draagt de participatiemakelaars bij de cultuursensitiviteit van de initiatieven?

2. Onderzoeksopzet

Het dataverzamingsproces bestond uit drie onderdelen: individuele interviews met participatiemakelaars, individuele interviews met initiatiefnemers en een focusgroep discussie met participatiemakelaars. Daarnaast is het aantal initiatieven per participatiemakelaars en per welzijnsvoorzieningen opgevraagd. In totaal zijn 31 initiatiefnemers en 9 participatiemakelaars geïnterviewd middels een semi-gestructureerde vragenlijst. Op basis van de verkregen data uit de interviews was een interviewgide ontwikkeld voor een focusgroep discussie met 6 participatiemakelaars.

Het onderzoek beperkt zich tot de drie stadsdelen in Amsterdam met de grootste ontwikkelopgave: Nieuw West, Noord en Zuidoost. Binnen deze drie stadsdelen zijn de grootste welzijnsorganisaties geïnccludeerd: Amsterdam Nieuw-West: Combiwel, Eigenwijks en SamenWonen-SamenLeven (SW-SL), Noord: Civic, Dock en Doras; Zuidoost:, Venzo en Swazoom. Per organisatie werd 1 participatiemakelaar geïnterviewd en vier initiatiefnemers die waren ondersteund door de participatiemakelaar.

Initiatiefnemers werden willekeurig gekozen uit een lijst opgedeeld in vier categorieën: 1) langlopend initiatief dat nog loopt, 2) langlopend initiatief dat is gestopt, 3) nieuw/eenmalig initiatief, 4) niet-gehonoreerd initiatief. Per categorie werd een initiatiefnemer geïnterviewd om een zo breed mogelijk beeld te krijgen van het type ondersteuning dat initiatiefnemers hadden ontvangen van hun participatiemakelaar. In figuur 2 is een overzicht van de steekproef weergegeven.

Figuur 2. Overzicht van de structuur van selectie van de respondenten.

De dataverzameling periode liep van februari 2020 – juni 2020. In de eerste maand konden de interviews face-to-face plaats vinden; vanaf de lockdown half maart zijn alle interviews telefonisch uitgevoerd. De focusgroep discussie vond plaats via Skype. De thema's die hierin werden besproken aan de hand van stellingen waren de volgende: balans tussen zoveel mogelijk ondersteuning bieden aan initiatiefnemers versus zoveel mogelijk loslaten en eigen regie geven in relatie tot groei bij initiatiefnemer; inzetten op kwetsbare bewoners als initiatiefnemers versus bereiken van kwetsbare bewoners door bewonersinitiatieven vanuit de meer krachtige bewoners; bruggen slaan binnen initiatieven versus initiatieven op maat gemaakt voor specifieke culturele groepen om ook de meer geïsoleerden daarbinnen te bereiken.

3. Antwoorden op de onderzoeksvragen

3.1 Q1. Hoe draagt de PM bij aan de opgave in de wijk en aan versterken van initiatiefnemers?

Bewonersinitiatieven (BI) komen voort uit ideeën die de inwoners van een wijk zelf inbrengen. Zij kunnen daartoe een aanvraag doen om een financiële bijdrage van de gemeente te ontvangen om dit initiatief te realiseren. Er kan een maximale bijdrage van 5000 euro worden aangevraagd. De PM beheren vaak zelf een budget voor initiatieven tot 500 euro. Aanvragen van meer dan 500 euro moeten worden goedgekeurd door de gemeente. In Nieuw West is een regiegroep met een vertegenwoordiging van de inwoners die de aanvragen goedkeurt. Een PM heeft ervoor gekozen alleen aanvragen tot 300 euro zelf te beoordelen, om daarmee de regiegroep een grotere rol te geven. Sturing op het totaalaanbod aan initiatieven kan op verschillende manieren gebeuren: door specifiek bewoners te stimuleren aanvragen op specifieke thema's in te dienen, door aanvragen bij te sturen zodat zij bijdragen aan het gestelde doel, of door bij de beoordeling van aanvragen voor een bijdrage te selecteren. In deze paragraaf wordt inzicht geboden in hoe PM hierin al dan niet sturen, welke prioriteiten zij daarbij hanteren en wat hun visie daarop is.

“De opgave” hebben we hier gedefinieerd als de gebiedsagenda en het gebiedsplan, zoals dat in samenwerking met verschillende partners in de wijk is opgesteld voor een gebied.

Het antwoord op deze onderzoeksvraag is in een aantal deelvragen opgesplitst:

- Hoe zorgt de PM dat hij bereikbaar is voor initiatiefnemers (IN) en initiatieven ophaalt (contact leggen en ophalen vraag)?
- Hoe stuurt de PM op het gehele aanbod van BI dat plaatsvindt in een gebied en in hoeverre wordt de gebiedsagenda daarbij als houvast gebruikt?
- Op welke manier draagt de PM bij aan het versterken van initiatiefnemers?

3.1.1 Contact leggen en ophalen van de vraag van bewoners

Participatiemakelaar worden vooral in het Huis van de Wijk bereikt door initiatiefnemers

Alle participatiemakelaars gaven aan de meeste initiatiefnemers te ontmoeten via hun standplaats in het Huis van de Wijk (HvdW). Tijdens het wekelijkse inloopspreekuur in het HvdW kunnen initiatiefnemers komen om hun idee voor een bewonersinitiatief in te dienen. Daarnaast lopen participatiemakelaars rond in het HvdW en hebben regelmatig contact met bezoekers. Ook hier vloeien soms bewonersinitiatieven uit.

'Al is het maar van 'ze zien mij wel'. Zoals de ouders die hier nu beneden zitten voor de dansles, je groet ze. En zo komt er langzaam iemand langs en maakt een praatje en dan vraagt hij mij een keer : 'wat doe je hier eigenlijk?' Dan raak je aan de praat en soms vragen mensen ook door van 'oh ik wil ook wel eens iets doen voor de wijk'. Nou dan laat je je gegevens achter. Er komt heel vaak niks uit voort, maar het is wel gewoon om op zo'n manier een netwerkje op te bouwen. [PM]

Alle PM benoemen deze setting van het HvdW als de belangrijkste plek waar zij in contact komen met initiatiefnemers. Een uitzondering hierop vormt een PM die niet in het Huis van de Wijk zit, maar op

kantoor elders, maar ook daar vindt contact veelal op de werkplek van de PM plaats waar initiatiefnemers langskomen.

Netwerken en tijd van groot belang voor bereik diversiteit initiatiefnemers

Daarnaast zorgen de meeste van de gesproken PM dat ze bekend zijn binnen hun wijk door regelmatig binnen te lopen bij verschillende sociale accommodaties. Een deel geeft aan dat zij er van uitgaan dat ze bekend zijn bij de organisaties in de wijk, en dat potentiële initiatiefnemers hun via deze organisaties weten te vinden.

Via facebook, oproepen in de buurtkranten, websites, posters en andere laagdrempelige media wordt de mogelijkheid tot het indienen van een bewonersinitiatief bekend gemaakt. Daarnaast gebruiken PM de buurtinitiatieven zelf ook om de mogelijkheid van bewonersinitiatieven te promoten, en nieuw initiatief te stimuleren, door aanwezig te zijn, folders uit te delen en mensen aan te spreken. Zij zijn aanwezig op evenementen, en lopen rond in het HvdW als er activiteiten zijn.

Enkele PM werken outreachend en gaan op zoek naar initiatiefnemers

Alle PM zetten op meerdere manieren in op het "vindbaar zijn" voor bewoners met het idee voor een initiatief. Een deel van de PM geeft aan ook outreachend te werken en ook actief op zoek te gaan en contact te leggen met andere bewoners dan de bezoeker van het HvdW om te stimuleren dat ook zij een bewonersinitiatief initiëren. Zij gaan met hen in gesprek over hun wensen, behoeften, interesses en krachten. Op deze manier proberen zij ook de minder actieve bewoners te betrekken en initiatief te stimuleren bij groepen die ondervertegenwoordigd zijn onder de initiatiefnemers.

Dan ga je bij bepaalde plekken zitten waar heel veel bewoners komen. Een voorbeeld is een pleintje, daar komen heel veel oudere bewoners. Daar zitten ze altijd. Nou, daar ga ik vaak gewoon een middagje zitten met mijn laptop en dan ben ik gewoon aanwezig en dan spreek ik bewoners aan van: 'Wat zou je leuk vinden of hoe gaat het met u? En dan kom ik ook in aanraking met bewoners die normaliter niet in het HvdW komen, omdat dat net te ver weg is. [PM].

Sommige PM geven aan dat zij vroeger meer de wijk in gingen om bewoners te attenderen op de mogelijkheid voor een bewonersinitiatief, maar dat de beschikbare tijd dat nu niet meer toelaat. Omdat de ondersteuning van een initiatiefnemer gepaard gaat met 'een aardige administratieve afhandeling', neemt het ondersteunen van mensen binnen het HvdW het grootste deel van de beschikbare tijd in beslag. Daarnaast signaleren zij dat er ook minder andere professionals in de wijk actief zijn.

Voorheen hadden al die wooncorporaties wijkconciërges, wijkbeheerders, in dienst. En die zijn zo goed als wegbezuinigd. Ook hun leefbaarheidsbudgetten, zijn aardig beperkt. Dus in de wijken zelf zijn nog maar nauwelijks mensen. Lopen nauwelijks mensen rond die bewoners echt kennen. En voorheen was er een veel sterker netwerk, waren er veel sterke netwerkjes in de buurtjes zelf, en meer personeel. En wij doen sporadisch nog wel eens portiekgesprekken in een aantal complexen, maar dat zijn dat is een heel andere manier van werken. [PM]

3.1.2 Sturen op het aanbod en bijdragen aan de opgave

Er is een grote variatie tussen de PM in de mate waarin zij inhoudelijk sturen op bewonersinitiatieven. De rol die de gebiedsagenda, of het gebiedsplan hierin speelt wisselt sterk, maar is over het algemeen beperkt. Ook de visie op de rol die de centraal gestelde prioriteiten zou moeten spelen wisselt sterk.

PM bieden ondersteuning aan alle initiatieven

De PM ziet als zijn/haar belangrijkste taak om de initiatiefnemer te ondersteunen bij het organiseren van een bewonersinitiatief. Dit begint volgens alle geïnterviewde PM bij het uitwerken van een plan voor de aanvraag van een financiële bijdrage. Geen van de geïnterviewde PM gaf aan een idee of aanvraag voor een bewonersinitiatief tegen te houden op inhoudelijke gronden. Alleen vanuit praktische bezwaren worden initiatieven tegengehouden, bijvoorbeeld omdat er te weinig tijd is voor de aanvraag van een vergunning voor een groot evenement. Ook wordt wel gestreefd naar het samenbrengen van initiatieven en initiatiefnemers, als er veel gelijksoortige initiatieven komen.

De taak om inhoudelijk te oordelen over bewonersinitiatieven ligt in Nieuw-West voornamelijk bij de regiegroep, een groep wijkbewoners die beslissingen maakt over de toekenning van een bijdrage voor bewonersinitiatieven. De participatiemakelaar fungeert met name als adviseur op het praktische proces van het organiseren van het bewonersinitiatief zoals het indienen van de aanvraag voor een bijdrage en het regelen van een ruimte. Daarnaast adviseren zij de regiegroep, maar alle initiatieven worden ingebracht en beslissingen worden genomen door de regiegroep.

Ja zeker. ik mag niet meebeslissen. De regiegroep bestaat uit buurtbewoners. Zij beoordelen aanvragen, maar zij vragen mij wel om advies natuurlijk. Maar de beoordeling gebeurt door de regiegroep. Dat is ook de bedoeling. [PM].

Ik ben in de wijk en ik weet wat er speelt. En ik kan een initiatief positief ondersteunen, maar ik ga geen initiatieven afwijzen. Ik bedoel, dat vind ik echt de taak van de regiegroep, om zich daarover te buigen. Want ik merk gewoon bij mezelf dat ik een bepaalde perceptie heb die toch soms net even afwijkt van wat er hier in de wijk nodig is. [PM]

De bewoner is de baas

In Noord werken alle welzijnspartijen samen binnen de Samen Noord-Alliantie, waarbij zij drie criteria voor bewonersinitiatieven hanteren: (1) laagdrempelig, (2) sociaal en/of educatief karakter, (3) voor iedereen toegankelijk. Deze criteria vormen voor de participatiemakelaars in Noord het uitgangspunt voor het beoordelen van initiatieven onder de 500 euro. Ook hier probeert de participatiemakelaar niet te sturen op inhoudelijk vlak.

Ik adviseer soms wel, maar meer qua hoe je het uit kunt zetten qua netwerk en niet qua inhoud, want ik woon er niet, dus het is heel erg moeilijk om me daarin te mengen. Ik weet wel wat er speelt, maar ik woon er niet. Dus in die zin probeer ik me daar zo min mogelijk in te mengen. [PM]

Bij hoger benodigde bijdragen, wordt de aanvraag ingediend bij de gemeente. Ook hierbij attenderen participatiemakelaars hun initiatiefnemers er voornamelijk op als het initiatief niet voldoet aan de basis criteria die zijn gesteld door de gemeente of niet haalbaar is vanwege logistieke redenen.

Verder gaven de meeste participatiemakelaars aan geen bewuste keuzes te maken tussen verschillende type initiatieven op thema's of doelgroepen. Alle initiatiefnemers met een idee kunnen in principe iets organiseren en een aanvraag indienen. Een aantal PM benoemden dat zij de prioriteiten die voortkwamen uit de bewoners zelf een betere maatstaf vinden voor wat er nodig is, dan de door de gemeente geformuleerde gebiedsagenda. De bewoners moeten sturen, zij zijn de baas.

Ik scan het gebiedsplan en ik praat met de gebiedsmakelaar en vraag hem dan wel 'wat zijn volgens jullie de belangrijkste punten?'. En ik heb zoiets van, ik werk met de bewoners die zelf weten wat ze willen. Dus hoezo dat gebiedsplan, het is leuk en aardig, en ik zal ook wel proberen dat mijn werk eronder valt, maar uiteindelijk gaat het om die bewoner. Dus mij maakt het niet zoveel uit wat er in het gebiedsplan staat. [PM]

Een andere PM geeft aan dat de gebiedsplannen goed aansluiten bij de behoeften van de bewoners, omdat de gebiedsplannen een reflectie zijn van de behoefte van de bewoners en de organisaties uit de wijk en dus op dezelfde signalen is gebaseerd als de PM ophaalt uit de wijk.

Die gebiedsagenda, dat komt uit de buurt. De gebiedsmakelaar werkt in principe ook met bewoners en met organisaties en die horen ook dezelfde signalen die wij horen als participatiemakelaars. Dus ik kan alleen maar beamen, bevestigen dat die dingen die erin staan over het sociale aspect, dat ik het daar wel mee eens ben, dat ik dat ook hoor. [PM]

Soms sturing bewonersinitiatieven op eigen prioritering van thema's en doelgroepen

Enkele PM gaven wel expliciet aan te sturen op inhoud. Zij hadden zelf prioriteiten geformuleerd op basis van hun kennis van de wijk en hun achtergrond, of kregen prioriteiten mee vanuit hun organisatie. Dat kan betrekking hebben op doelgroepen die zij willen bereiken die relatief weinig bereikt worden (als voorbeeld werden mannengroepen en jongeren genoemd), maar ook thema's die zij belangrijk vinden. Zo worden genoemd: veiligheid, leefbaarheid, armoedebestrijding, opvoeding en verminderen van wrijving tussen bevolkingsgroepen in de wijk.

Ja, zeg maar, de gemeente heeft zelf een gebiedsplan voor elke wijk en dan kijken wij van: oké, sluit dat aan op wat daadwerkelijk ook speelt in de wijk? Mocht dat zo zijn, dan richten wij ons daar inderdaad ook op, maar we zijn ook vrij om zelf andere prioriteiten voor te stellen die belangrijk zijn voor de leefbaarheid van de wijk. Want dat is ons uitgangspunt, van onze organisatie, om de leefbaarheid te verbeteren. [PM]

Ik kijk hoe ik mijn passie kan koppelen aan de opdracht van de gemeente en dat we daar allebei gelukkig uit gaan komen [PM]

Een PM benoemde dat zij vanuit de welzijnsorganisatie jaarlijks een plan formuleren met daarin de prioriteiten voor het komende jaar. Dit is overigens vaak breder dan de bewonersinitiatieven.

Er zijn heel veel activiteiten in (naam HvdW) die ik samen met bewoners en partners heb opgezet en dat wordt langzamerhand steeds uitgebreid. Daar werken we met een wijkuitvoeringsplan en dat houdt in dat wij elk jaar bepaalde prioriteit presenteren aan de gemeente waar wij dan de aankomende tijd ons op willen focussen [PM]

Ook een PM geeft aan dat zij soms met de gebiedsmakelaar kijken wat er speelt in een wijk, maar dat de signalen vaak op incidenten zijn gebaseerd, waar dan eenmalig extra op wordt ingezet door het uitwerken van een initiatief voor een specifiek thema of doelgroep.

De opgave wordt soms ervaren als een keurslijf vanuit de gemeente

Een heel andere geluid komt uit Zuidoost waar de PM rapporteert dat de prioriteiten die door de gemeente zijn gesteld worden ervaren als harde criteria, omdat de gemeente bepaalt of een bijdrage wel of niet wordt toegekend. De PM ervaart dat het initiatief daardoor niet echt bij de bewoners zelf ligt. Het wordt ervaren als top-down terwijl het bottom-up zou moeten zijn. Alleen initiatieven die aansluiten bij de prioriteiten die in de gebiedsplannen worden geformuleerd maken kans om een bijdrage te ontvangen. Dat sluit in de beleving van PM niet aan bij de participatieve democratie die door het systeem van bewonersinitiatieven wordt beoogd.

Het is een soort sjoelbaksyndroom. Dat is dat bewoners wel met hun ideeën mogen schieten, maar alleen als het binnen de kaders van de ambtenaren past, binnen de ideeën die zij eigenlijk zelf al hadden, dan komt die erdoorheen. [PM]

Binnen deze kaders proberen de PM om sommige initiatieven bij te sturen zodat ze beter aansluiten bij de gestelde opgave, bijvoorbeeld door de doelstelling te verbreden (bijv includeren leefstijl) of door de doelgroep uit te breiden met een geprioriteerde doelgroep (bijv jongeren).

Eerst had ik voor ogen om gewoon alleen maar jongeren van mijn leeftijd die heel erg geïnteresseerd zijn in fashion en art, dat was mijn eerste initiële doelgroep. Toen heeft zij mij gewezen van: Waarom draai je het niet eens een keer om en vraag je nieuwkomers, jongeren met gedragsproblemen en tienermeisjes tussen 13 en 17 jaar, want zij hebben niet zoveel affiniteit met kunst, ik denk dat zij dat eerder nodig hebben dan de doelgroep waar jij op doelt. [IN]

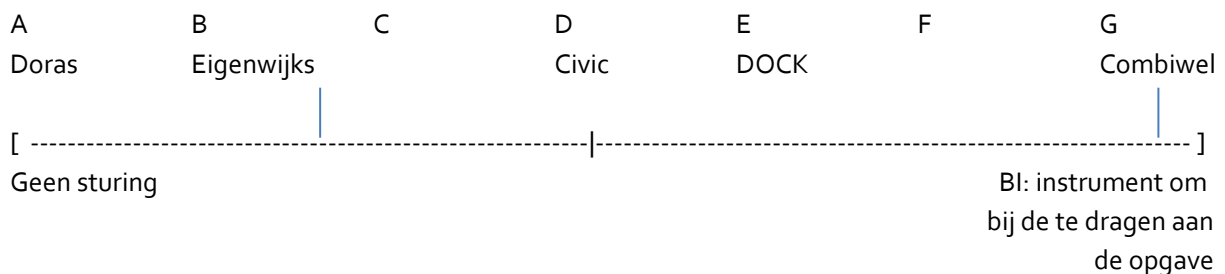
Context: de organisatie waarvoor de PM werkt is medebepalend voor zijn werkwijze

De werkwijze van de PM wordt mede bepaald door de welzijnsorganisatie waarvoor hij of zij werkt. De organisaties onderscheiden zich in de wijze waarop zij bewonersinitiatieven willen laten bijdragen aan het welzijn en de participatie van de Amsterdammers.

Een aantal organisaties kiest ervoor om te sturen op bewonersinitiatieven die bijdragen aan de gezamenlijk geformuleerde opdracht, het gebiedsplan en de voor de komende periode gestelde doelen. Dat doen ze onder andere door sommige initiatieven meer aan te jagen, of oproepen uit te sturen voor initiatieven die zich op een specifiek doel richten, zoals eenzaamheid.

Andere organisaties kiezen er bewust voor niet inhoudelijk te sturen op bewonersinitiatieven, maar vooral op het participatieproces. Ze beschouwen het niet als een instrument om de algemene opgave te dienen, maar om juist nieuwe behoeften aan te boren en alle initiatief tot bloei te brengen. Initiatieven worden dan getoetst aan criteria zoals een algemeen sociaal of educatief karakter, laagdrempeligheid en toegankelijkheid voor iedereen. Soms stuurt een regiegroep op welke initiatieven worden gehonoreerd; deze heeft een autonome positie, voor hen is de algemene opgave niet leidend, maar hun eigen opvattingen over wat de wijk nodig heeft. Zij worden wel op de hoogte gebracht van de gebiedsagenda, maar het is aan hen te bepalen in welke mate ze deze als leidraad gebruiken.

De organisaties zijn gevraagd hun visie ten aanzien van sturing op een schaal te plaatsen, waarbij het ene uiterste geen sturing was (links) en het andere uiterste het inzetten van BI als een instrument om bij te dragen aan de gestelde opgave (rechts). Daarbij geven de organisaties zichzelf onderstaande positie op de schaal (niet alle organisaties hebben gerespondeerd).

De werkwijze zoals de PM ze beschrijven sluit grotendeels aan bij de visie van hun organisatie. Toch zien we ook verschillen, wat een indicatie is dat ook andere factoren van invloed zijn op de werkwijze van de PM. Omdat per organisatie maar één PM is geïnterviewd, kan in dit onderzoek geen onderscheid worden gemaakt in hoeverre de invulling van het werk door de individuele PM wordt bepaald door zijn eigen visie ofwel door andere invloedsferen zoals de visie van de organisatie. In de volgende onderzoeksvraag wordt hieraan meer aandacht besteed en wordt beschreven hoe de PM zichzelf positioneert ten opzichte van andere actoren in de wijk.

3.1.3. Bijdragen aan het versterken van de initiatiefnemer

Kern van het werk wordt gevormd door ondersteuning bij de aanvraag

Alle PM benoemen de ondersteuning bij het uitwerken en schrijven van de aanvraag als het belangrijkste deel van hun ondersteuning. De mate waarin zij daarbij moeten ondersteunen wisselt sterk, en zij bieden dus ondersteuning op maat.

Nou ja, de vraag vanuit de bewoners is heel breed, dus de ene bewoner komt eigenlijk met simpelweg de vraag van: 'Waar via de website van de gemeente kan ik mijn aanvraag indienen?' En er zijn ook bewoners die gewoon laaggeletterd zijn en niet een aanvraag kunnen schrijven en ons vragen om hulp bij het schrijven en formuleren van hun projectplan. [PM]

Kijk, sommige mensen zijn laaggeletterd, maar die zijn wel heel erg creatief en zijn de echte doeners. Dus die help ik met een plan maken of ik help met het digitaal indienen. Kijk, het organiseren hoe mensen het zouden willen doen, dat komt vaak wel goed. [...] En dan luister ik gewoon naar het verhaal. Dan stel je open vragen van: 'Wat zou je zelf kunnen doen, hoe zie je het voor je? Wanneer wil je beginnen?' Gewoon een beetje de wie, wat, waar, hoe, waarom vragen eigenlijk verkennen. En dan, nou, laten we beginnen en wat kan je zelf en wat kan ik voor je betekenen. [PM].

Verbindende aanpak vs. individuele aanpak

PM hebben verschillende werkwijzen als het aankomt op het faciliteren en organiseren van bewonersinitiatieven. Een groot verschil dat naar voren komt uit de interviews is het verschil tussen een verbindende aanpak en de individuele aanpak.

Verbindende aanpak

Bij de verbindende aanpak zijn de meeste activiteiten van de participatiemakelaar gericht op zoeken naar de beste verbindingen tussen bewonersinitiatieven en tussen organisaties. Dit met als doel om de samenwerking in de wijk te versterken, concurrentie tegen te gaan in de wijk en zo de impact van het initiatief op de wijk te vergroten.

Er zijn heel veel mensen die betrokken zijn, die heel graag iets willen betekenen voor de kwetsbaren, die voor anderen iets willen organiseren. Wat ik wil bereiken is dat ze dat in collectieve vorm doen, en niet allemaal individueel. Beetje concurreren met elkaar van 'ik heb de leukste activiteit. Nee ik heb de leukste activiteit'. In plaats daarvan dat ze in collectieve vorm he, wat we dan 'community building' noemen, dat ze collectief dingen gaan organiseren. Dan kun je ook beter voor elkaar zorgen en dan word je ook als wijk eigenlijk veel sterker. [PM]

Daarnaast leggen PM verbindingen tussen initiatiefnemers. Actieve initiatiefnemers die al eerder een bewonersinitiatief hebben ondersteund, kunnen de minder actieve bewoners verder op weg helpen met hun initiatief. Op deze manier kunnen taken van drukbezette PM ook deels uit handen worden genomen.

Je kunt in je eentje niet zoveel, iedereen tegelijkertijd helpen. Je moet de balans weten te behouden en toch iedereen weten te ondersteunen, begeleiden en ook echt je vrijwilligers, je collega's, andere initiatiefnemers weten in te zetten en weten te koppelen aan een bepaald initiatief dat plaatsvindt, want onderling kunnen ze ook goed helpen. En daardoor zie je ook vaak dat dan die samenwerking ook beter gaat als twee initiatiefnemers samen met elkaar iets organiseren. [PM]

Individuele aanpak

Bij de individuele aanpak richten de participatiemakelaars zich meer op de persoon, de initiatiefnemer. Ondanks dat verbinden nog steeds onderdeel is van het takenpakket, ligt bij deze aanpak de focus voornamelijk op het ondersteunen van de initiatiefnemer en het initiatief zelf en niet zo zeer op het grotere geheel. In het geval van een kwetsbare initiatiefnemer is er bij deze aanpak ook meer ruimte voor de participatiemakelaar om een persoonlijke en intensieve begeleiding te bieden dan bij de verbindende aanpak. Dit varieert van het doen van boodschappen voor de initiatiefnemer, tot aan het mediëren bij ruzies binnen een bewonersinitiatief. Ook gaf een participatiemakelaar aan thuis langs te gaan bij initiatiefnemers om samen het plan uit te werken, bij initiatiefnemers die niet zo mobiel zijn. Een van de initiatiefnemers gaf aan hier erg blij mee te zijn en heeft hierdoor meerdere jaren haar initiatieven kunnen organiseren.

De individuele benadering komt ook goed naar voren in het feit dat een participatiemakelaar specifiek het belang aangaf van het regelmatig informeren naar hoe het gaat met de initiatiefnemers. Zij blijven betrokken bij de initiatiefnemers, ook tijdens en na de uitvoering van het initiatief.

Daarmee bedoel ik dat je gewoon regelmatig even moet informeren van: 'hoe gaat het? Heb je nog iets gehoord? Heb je nog ergens ondersteuning nodig? Lukt het met het verder vorderen van de plannen?' Mijn ervaring is dat het ook zomaar eens kan zijn dat sommigen heel zelfstandig lijken, waarvan je denkt van: o, dat is een fluitje van een cent, die doet dat even, maar dat die gaandeweg tegen bepaalde dingen aanloopt waar die zelf niet één, twee, drie uitkomt. En omgekeerd ook, dat je denkt van: nou, ik weet niet of dat gaat lukken, dat dat wel gaat lukken. [PM].

Verbindende aanpak werkt voor professionele initiatiefnemers

Uit de resultaten bleek dat de participatiemakelaars die de verbindende aanpak hanteren, een groter aantal initiatieven ondersteunen dan de participatiemakelaars die de individuele benadering hanteren. Dit doet vermoeden dat door de verbindende methode meer initiatieven kunnen worden gefaciliteerd door een participatiemakelaar. Uit de resultaten bleek verder dat participatiemakers die de verbindende aanpak hanteren minder persoonlijk contact hadden met de initiatiefnemer. Een verbindende participatiemakelaar ondersteunt veel initiatieven tegelijkertijd. Dit lijkt ten koste te gaan van de persoonlijke tijd die er is per initiatiefnemer. Veel van de geïnterviewde initiatiefnemers die meerdere keren hadden samengewerkt met een verbindende participatiemakelaar vonden dit geen probleem, omdat ze ook niet veel ondersteuning nodig hadden. Een groot deel van deze initiatiefnemers waren professionals zoals ZZP'ers en kwartiermakers, maar ook actieve bewoners. Professionele initiatiefnemers gaven aan naast het ontvangen van bijdrage geen andere ondersteuning nodig te hebben van de participatiemakelaar voor het realiseren van hun bewonersinitiatief. De participatiemakelaar versterkte hun in financieel opzicht door het indienen van de aanvraag voor een bijdrage.

En als we dat helemaal zelf hadden moeten betalen, zou dat betekenen dat we heel veel andere dingen niet hadden kunnen doen, dus denk ik dat we het initiatief dan niet gedaan hadden. [IN]

Verbindende aanpak soms zwaar voor actieve bewoners

Naast de professionele initiatiefnemers, bereiken PM met een verbindende aanpak ook de actieve bewoners in de wijk. Deze actieve bewoners waren door hun uitgebreide netwerk en pro actieve houding ook in staat om trekker te zijn van een of meerdere initiatieven.

Echter niet iedereen is tevreden over de verbindende aanpak, omdat het vaak gepaard lijkt te gaan met minder persoonlijk contact.

En misschien hebben ze er misschien ook wel helemaal geen tijd voor. En eigenlijk had ik de eerste tien jaar, het gevoel van die mensen die regelen het allemaal zelf. Het is eigenlijk een beetje out of ons gezicht, weetje. Wij zijn een achtergebleven gebiedje ergens want dit is hun core business niet. ik vraag mij af of dat de Welzijnsinstelling dit überhaupt wel zou willen beheren. En als ze het af kunnen stoten denk ik dat ze het niet zullen laten.' [IN]

Geen van de initiatiefnemers had deze zorgen echter met de participatiemakelaar gedeeld. Ze hadden er niet aan gedacht hadden dat dit kon. Daarnaast hadden initiatiefnemers het gevoel dat hun participatiemakelaar het te druk had om hiermee bezig te zijn. Alle participatiemakelaars gaven echter aan hun initiatiefnemers zoveel mogelijk te willen helpen als dat nodig was. Als initiatiefnemers echter niet zelf aan de bel trekken was de aanname dat alles goed gaat.

Persoonlijke aanpak draagt bij aan groei van de initiatiefnemer

Initiatiefnemers die op de individueel ondersteunende manier werden begeleid gaven aan dat de steun van hun participatiemakelaar hun heeft doen groeien. Ze gaven aan meer zelfvertrouwen te hebben in het vervolg om een goede aanvraag voor een bijdrage te doen en dat ze meer professionele contacten hebben gekregen met de hulp van de participatiemakelaar. Een initiatiefnemer gaf zelfs aan haar participatiemakelaar als vriendin te zien.

Ja, ik weet niet, zij is gewoon net als een vriendin geweest. Het is nu bijna gewoon als een vriendin waarmee ik over verschillende dingen kan praten, over nu mijn verhuizing of hoe het weer met me gaat en met alles. Ja, ik kan haar wel tot een ouder persoon in mijn kring rekenen . [IN]

Een van de geïnterviewde initiatiefnemers vertelde dat de participatiemakelaar haar had bijgestaan toen de verantwoordelijkheden haar door bijkomende intensieve mantelzorgtaken teveel werden.

De persoonlijke aanpak laat initiatiefnemers ook opbloeien tot actieve bewoners. Een initiatiefnemer, die wegens onderdrukking naar Nederland was gevlucht, vertelde met de hulp van haar participatiemakelaar meerdere initiatieven te hebben georganiseerd, ondanks dat een van haar aanvragen voor een bijdrage niet was gehonoreerd. Door de ondersteuning van de participatiemakelaar was het mogelijk voor haar iets te betekenen voor andere onderdrukte vrouwen in haar buurt.

Zingeving door realiseren initiatief

Veel initiatiefnemers benoemden dat het realiseren van het bewonersinitiatief hen veel voldoening had geschonken. Zien dat deelnemers met elkaar lachten en uitwisselen, zien dat verschillende groepen onderling mengen, merken dat de geleerde lessen ook na langere tijd nog hun vruchten afwerpen.

Maar als ze iets hebben geleerd hebben of als je te horen krijgt dat het gewerkt heeft en dat ze iets geleerd hebben van je, dan ben je gewoon trots, dan ben je blij. Ja, je wordt gewoon opgeladen als je zulke positieve reacties terugkrijgt van: gelukkig het heeft gewerkt, dan sta ik hier voor iets en niet voor niets [IN]

Ik weet zeker, veel mensen zijn blij van mij. Ik maak mensen blij. Daar wat bereik ik in mijn leven. [IN]

Ik krijg energie als je kijkt die vrouwen praten, lachen. [IN]

Soms frustratie over een gebrek aan erkenning op de lange termijn

Sommige IN gaven aan al jaren een initiatief succesvol te organiseren en nu bijna het gevoel te hebben een bedrijf te runnen, echter zonder dat ze daar een formele erkenning voor kregen. Ook de PM gaven aan dat ze het soms moeilijk vonden de IN die al jarenlang soms meerdere initiatieven trokken en daarmee een belangrijke rol in de wijk spelen, niets te kunnen bieden in de vorm van een financiële compensatie of een vorm van dienstverband. Door de PM werd wel gezocht naar manieren om hier invulling aan te geven.

De bijdrage vanuit de gemeente is voor het realiseren van het initiatief en niet voor de initiatiefnemer. Hoewel de meeste PM achter dit principe stonden, bleken er ook bewonersinitiatieven te worden geïnitieerd door ZZP'ers die hier voor zichzelf een bijdrage in begroten.

Veel van initiatiefnemers die al jaren hetzelfde initiatief organiseren geven aan dat het hen wel moeite kost, om altijd voldoende energie en tijd te hebben, en soms te twijfelen of ze het nog volhouden. Ondanks dat het leiden van een initiatief als zwaar werd ervaren door sommigen, waren de deelnemers aan het initiatief hun drijfveer om door te gaan. De initiatiefnemers ontvangen waardering voor hun werk en zien ook dat het de deelnemers veel oplevert. De dankbaarheid van de deelnemers die uitspreken dat ze onmisbaar zijn, maken dat ze het voortzetten. Ze willen het wel overdragen, maar zolang er niemand is die het overneemt, gaan zij door. De PM geven aan dat zij het niet hun rol vinden om een opvolger te werven, omdat dat toch uit de groep zelf moet komen.

Als iemand zegt van: 'Ik wil het wel doorzetten, ik neem je wel over', ik werk diegene graag in en help ik in het begin graag mee, maar dan is het wel klaar [IN]

Verbindende aanpak kan leiden tot maatschappelijk krachtige initiatieven

De professionele en actieve initiatiefnemers die met een participatiemakelaar werken met een verbindende aanpak realiseren doorgaans initiatieven met een grote potentie voor maatschappelijke impact. Zo was er een bewonersinitiatief genaamd platform armoede debatten, waarin werd gesteld dat

armoede een schending is van mensenrechten. Zowel formele als informele partijen waren aanwezig op de debatavonden en er was een verklaring ondertekend door vijftig zelforganisaties gericht naar de gemeente toe om dit op de politieke agenda te zetten.

Daarnaast heeft het jaarlijkse Vrijheidsfestival op het Sierplein zijn vijfde jaar mogen vieren, en groepen weten te bereiken zoals de vluchtelingen, de LHBTQI+ community en de jongeren in de wijk. Tijdens het festival werd door middel van workshops gekeken naar hoe iedereen elkaar moet accepteren ongeacht ras, religie of seksuele voorkeur.

Overigens hebben alle PM elementen van zowel de verbindende als de ondersteunende aanpak in hun werkwijze. Er is echter wel een onderscheid in de nadruk die zij hierin op de verbindende of de ondersteunende aanpak leggen.

Persoonlijke doelstelling van de PM

PM benoemen ook de persoonlijke doelen die zij het belangrijkste vinden om te bereiken met hun werk. Ook hierin zien we het onderscheid terug tussen meer focus op verbinding in de wijk en het bestrijden van grote problemen in de wijk zoals armoede, versus PM die meer de focus leggen op participatie en ondersteuning van bewoners om gezien te worden. Omdat de doelen illustratief zijn voor de wijze waarop de PM in hun werk staan en de passie die zij hiervoor uitdragen, worden ze hieronder beschreven, ingedeeld van macroniveau naar het wijkniveau naar het microniveau van de initiatiefnemer:

- “Op macroniveau zaken zo organiseren dat er randvoorwaarden worden geschept om de situatie (ongelijkheid) te veranderen”.
- “Meer gelijkheid creëren door achterstanden weg te werken, taal- en leerachterstanden en armoede”.
- “Werelden bij elkaar brengen, hoe kunnen mensen wat soepeler langs elkaar leven”.
- “Dat mensen zo prettig mogelijk met elkaar samenwonen en leven en dat het zo veilig mogelijk is”.
- “Dat iedereen gelijke kansen heeft, kan meedoen, en iets kan betekenen voor een ander door zijn eigen initiatief op te zetten”.
- “Dat de vele mensen die iets voor anderen willen organiseren dat collectief doen en niet allemaal individueel. Dan kun je beter voor elkaar zorgen en wordt de wijk ook sterker”.
- “Dat mensen zich bewust zijn dat ze zelf een steentje kunnen bijdragen en dat dat soms ook gewoon heel simpel en laagdrempelig is”.
- “Bewoners in de gelegenheid stellen iets voor een ander te doen, waardoor anderen ook verder komen”. “Mensen het gevoel geven dat ze ertoe doen in de wijk”.
- “Zorgen dat mensen zich gezien en gehoord voelen.”
- “Zaadjes planten bij mensen, zodat ze aan het denken worden gezet of een duwtje in de richting te gaan geven, waarvan ik denk dat ze beter bewapend zijn om de maatschappij aan te kunnen”

Context: de wijk waarin een PM werkt

De verschillende PM bedienen elk een eigen wijk. In de interviews beschrijven zij hoe deze wijk van invloed is op de wijze waarop zij hun werk invullen en het aanbod aan bewonersinitiatieven dat daaruit voortkomt.

- In deze wijk wonen vooral doeners, daardoor zit veel van ondersteuning in de eerste fase van het uitwerken van een goed plan.

- De combinatie van huurders die al van oudsher in de wijk wonen en de kopers die nieuw zijn in de wijk: de uitdaging is daarbij om te zorgen dat de aandacht voor deze groepen in balans is bij de bewonersinitiatieven en dat de groepen soepel naast elkaar kunnen leven.
- Een groot aantal sociale accommodaties in een wijk maakt het makkelijk om veel initiatieven relatief laagdrempelig te organiseren.
- Een buurt met weinig sterke mensen en weinig samenhang vraagt om het actief ophalen van bewonersinitiatieven, die komen niet vanzelf. Een huis van de wijk dat een gezellige basis biedt zou daarbij helpen.
- De fysieke inrichting van een wijk, maakt dat bijvoorbeeld verkeersveiligheid een issue is. Hangjongeren die de beleving van veiligheid verminderen. Beide issues vragen om een focus op veiligheid.
- In de wijk wonen veel mensen met beperkte vaardigheden. Dat maakt dat het zelf opzetten van een bewonersinitiatief een heleboel mensen niet gegeven is. Daar hebben ze veel hulp bij nodig.
- Dit is een buurt waar mensen niet uit vrije keuze zijn komen wonen, maar alleen omdat dat het enige was wat ze konden betalen. Als mensen niet voor een buurt kiezen hebben ze er ook minder hart voor om gezellig actief te worden in de buurt.
- In deze wijk bereiken we de kwetsbare bewoners goed, maar ik wil ook rijke krachtige bewoners betrekken.
- In deze wijk zijn veel zelforganisaties en worden heel veel initiatieven ontplooid; de uitdaging is om samenwerking te verbeteren en concurrentie te voorkomen.
- Dit is een wijk waar een enorm appel op je wordt gedaan, omdat er zoveel armoede en gebrek aan basale zaken zoals voedsel is. Je moet sterk in de schoenen staan om je hoofd boven water te houden.

Naast de kenmerken zoals die in de kwetsbaarheidsmonitor zijn opgenomen, waarin inzicht wordt geboden in het aantal en aandeel kwetsbare inwoners van een wijk aan de hand van indicatoren, zijn dus ook andere zaken van belang: de tegenstellingen tussen bevolkingsgroepen, de sociale infrastructuur en de fysieke infrastructuur. Voor de PM zijn dit belangrijke factoren die bepalen hoe en aan wie zij hun ondersteuning bieden en welke doelen zij nastreven.

3.2. Q2 Hoe komt de participatiemakelaar in positie?

PM hebben in een wijk de functie van spin in het web. Dat betekent ook dat zij zich tot veel andere organisaties moeten verhouden. In deze paragraaf wordt inzicht geboden in hoe PM hun positie kiezen en samenwerken met verschillende organisaties in de wijk, de gemeente, andere welzijnsorganisaties, regiegroepen, zelforganisaties, etc. Het deel van deze samenwerking dat betrekking heeft op inhoudelijke sturing van BI is beschreven in het vorige hoofdstuk. Omdat deze samenwerking vaak het gebiedsniveau overstijgt en plaatsvindt op stadsdeelniveau zijn deze resultaten per stadsdeel beschreven.

3.2.1. Samenwerking met gemeente

Veel PM noemen de gebiedsmakelaar als belangrijkste samenwerkingspartners vanuit de gemeente. Over het algemeen is er uitwisseling tussen de gebiedsmakelaar en de PM, maar de richting en de gelijkwaardigheid verschilt.

Met name in Noord wordt de behoefte uitgesproken aan een meer gelijkwaardig structureel contact. Nu is er met name incidenteel contact als de gebiedsmakelaar een groot probleem in de wijk signaleert.

Maar ik zou dat liever wat meer gelijkwaardig hebben en dat je gewoon samen als participatiemedewerker en gebiedsmakelaar kijkt van: wat speelt er in een wijk, wat zijn de belangrijkste dingen, waar kunnen jullie als participatiemedewerker op inzetten en op welke thema's zouden jullie ook wat meer bewonersinitiatieven kunnen stimuleren in plaats van ja, nu gaat het soms wel, als er een heel belangrijk thema is, zoals bijvoorbeeld zo'n groep jongere statushouders die dan heel prominent aanwezig zijn in een wijk en waarvan gedacht wordt, daar moet iets mee [PM].

Het is ook gewoon zo, dat de gemeente uiteindelijk degene is van wie het geld komt. Dus je kunt ook heel moeilijk je hakken in het zand zetten. [PM]

Ook in Zuidoost is behoefte aan kortere lijnen en een gelijkwaardiger contact met de gebiedsmakelaar, alhoewel er de laatste jaren al veel is verbeterd. Daarnaast heeft een PM in ZuidOost een visiedocument opgesteld samen met verschillende organisaties die werken in ZuidOost, waarin staat beschreven wat noodzakelijk is om ervoor te zorgen dat iedereen tot zijn recht komt bij het nemen van zijn initiatief. Daartoe is veel overleg geweest met de gemeente over de structuur van de aanvraag voor een bijdrage, zodat die voor iedereen toegankelijk wordt.

In Nieuw west geven PM aan dat zij de communicatie en samenwerking met de gebiedsmakelaar als goed ervaren. Twee PM benoemen dat zij zelf het initiatief nemen tot een inhoudelijke agenda en deze communiceren met de gebiedsmakelaar. Mogelijk hangt deze meer gelijkwaardige relatie samen met het feit dat in dit stadsdeel de regiegroepen de beoordeling van de aanvragen doen. De verschillende regiegroepen evalueren jaarlijks de criteria voor het toekennen van de BI en stemmen daarbij wel eens onderling af.

3.2.2 Samenwerking tussen de welzijnsorganisaties

Sinds 2015 heeft Stadsdeel Noord in plaats van één welzijnsorganisatie, drie welzijnsorganisaties gekregen, die samenwerken in 'Samen Noord'. Binnen Samen Noord hebben de participatiemakelaars een eigen twee-maandelijkse overleg. Door deze samenwerking lukt het om goede afspraken te maken: er wordt gewerkt met één aanmeldformulier, eenduidige regels over wat wel en niet kan, uitzonderingen worden met elkaar besproken, en er is regelmatig onderling overleg. Elke participatiemakelaar heeft zijn eigen wijk, en begeleidt BI die in zijn eigen wijk plaatsvinden.

Om concurrentie te voorkomen ontvangen de drie gebieden in Noord elk eenzelfde bedrag voor bewonersinitiatieven. Maar een PM signaleert dat nu Samen Noord afloopt de concurrentie weer voorzichtig tevoorschijn komt.

De samenwerking met Noordmakers, een organisatie die maatschappelijke initiatieven ondersteunt, kan beter, geeft een PM aan, de lijnen zijn nu nog te lang.

In Nieuw West is geen formeel ingerichte samenwerking tussen de PM van de verschillende welzijnsorganisaties. Op de overkoepelende thema's zoals armoede en mantelzorg werken zij samen met de PM van aangrenzende gebieden. Een PM geeft aan dat zij ook concrete samenwerking heeft met andere welzijnsorganisaties ten aanzien van bijvoorbeeld het gebruik van ruimten.

In Zuidoost is de ondersteuning van bewonersinitiatieven recent opnieuw ingericht. De onderlinge afstemming tussen de twee organisaties is nog niet vastgelegd, maar lijkt vooral op doelgroep te worden ingedeeld (jongeren en volwassenen).

3.2.3 Netwerken in de wijk

In Nieuw West geven alle PM dat zij sterk inzetten op verbinding, daarom hebben zij sterke samenwerkingsverbanden met alle relevante organisaties in de wijk en de sterke bewoners binnen hun wijken. Partijen die hierbij worden genoemd zijn Cordaan, de kerk, moskee, ondernemers, buurtkamers, bewonersbelangenorganisaties, en een organisatie die sportactiviteiten organiseert. Een PM benadrukt het belang van het werk van de zelf-organisaties, omdat zij elk een eigen achterban hebben, die de PM zelf niet kan bereiken. De een bereikt vooral mensen afkomstig uit Turkije en de andere bereikt Marokkaanse vrouwen. Het streven is de wijk sterker te maken door ervoor te zorgen dat al die organisaties goed gaan samen werken en niet concurreren.

In Zuidoost probeert de PM de samenwerking met andere organisaties te verbeteren zodat de dwalende initiatiefnemer beter begeleid kan worden. De organisatie heeft gewerkt aan goede contacten met community leaders. Deze gaan vaak ook over de lokale radio- en tv-stations, waardoor zij makkelijk informatie kunnen delen met en ophalen uit verschillende doelgroepen. Een andere PM komt zelf uit de uitvoering van de hulpverlening en heeft daardoor een groot netwerk. De PM is zich bewust van de veranderde positie die zij nu heeft en benoemt haar rol nu als "lobbyist en een verbinder."

Ook in Noord hebben de PM grote netwerken. In aanvulling op de al eerder genoemde partijen, benoemen zij ook overlegtafels, zoals de wijktafels, als manieren om hun netwerk te onderhouden.

Goed gebruik van netwerken ondanks wrijving op sommige vlakken

PM lijken zich gemakkelijk binnen al deze netwerken en partners met verschillende agenda's te bewegen. Toch benoemen zij ook partijen waarmee de samenwerking moeizaam verloopt. Voor sommige PM voelt de gemeente niet als een medestander in de zorg voor de kwetsbaren, maar als een top-down organisatie die een moeras aan regelingen heeft, eigen prioriteiten stelt die niet aansluiten bij de behoeften van de bewoners en rigide kaders stelt die slecht aansluiten bij de vaardigheden van bewoners. Daarnaast wordt ook de tegenstelling formele en informele zorg soms benoemd. Daarbij werden als thema's een gebrek aan erkenning van de informele zorg benoemd en een passieve houding van de formele zorg.

Ook wordt concurrentie tussen welzijnsinstellingen nog wel eens benoemd als een issue waarin zij voorzichtig manoeuvreren en proberen heldere kaders op te stellen om concurrentie te voorkomen, zoals binnen Samen Noord.

Ondanks dat, lijken sommige PM zich heel harmonieus in dit gehele netwerk te bewegen en meer uit te gaan van de visie dat alles naast elkaar kan bestaan, rekening houdend met de verschillende belangen maar daarin soepel manoeuvrend.

Dus ik vind het wel belangrijk om daar zorgvuldig en voorzichtig in te manoeuvreren. Dat je wel goed draagvlak hebt. Iets waarvan iedereen ook zegt van 'hey dat is goed.' [PM]

En dat komt eigenlijk misschien nog door mijn opleiding, daar was het wel echt altijd zo van "nou overall is een oplossing voor". Dus ik ben heel erg met de mindset van oké dit zijn de kaders. En dan soms zijn ze een gegeven, dus dan kan je er niet zoveel aan bewegen. En soms weet je hier zit een beetje ruimte in. En ik probeer binnen die kaders juist die ruimte te zoeken in die mogelijkheden. En naar mijn mening is altijd alles wel mogelijk. [PM]

Een ander belemmerend punt dat wordt genoemd, zijn de steeds veranderende kaders, zoals de komst van de buurtteams en de wijzigende partners door nieuwe aanbestedingen.

Het ligt altijd op de loer, na vier jaar of na zes jaar, en andere regels [PM].

3.3 Q3. Hoe draagt participatiemakelaar bij aan goede bewonersinitiatieven?

Een goed bewonersinitiatief kan op veel kenmerken worden gedefinieerd. Omdat het direct te kunnen linken aan de ondersteuning van de PM hebben we een goed initiatief hier gedefinieerd als een initiatief dat volgens de initiatiefnemer het beoogde doel bereikt en waarbij de beoogde doelgroep wordt bereikt. Daarnaast wordt ook gekeken naar de duurzaamheid van initiatief.

3.3.1 Ervaren succes van initiatieven door ininitiatiefnemers

Doelen van de initiatiefnemers bereikt dankzij bijdrage

Alle geïnterviewde initiatiefnemers waren tevreden met de uitkomsten van hun bewonersinitiatief. Het merendeel stelde dat het doel van hun initiatief was bereikt. Daarnaast gaven ze aan dat ze hun initiatief niet hadden kunnen realiseren zonder de hulp van de participatiemakelaar bij het verkrijgen van financiering. Er zijn veel evenementen, multiculturele symposia, groepsbijeenkomsten voor eenzame ouderen, workshops EHBO, een platform voor startende ondernemers en vele andere initiatieven gerealiseerd. Sommige eenmalig, sommige wekelijks, maandelijks of jaarlijks, gedurende vele jaren.

'Ik liep langs in de Amsterdamse poort in de Shopperhal en toen zei een jongen. 'Kan je even blijven staan?'. En toen zei hij tegen zijn medewerkers van 'door haar sta ik hier'. En dan vond ik het toch wel mooi. [IN]

Een ander initiatief in Nieuw-West had als doel om mensen van verschillende culturen zichzelf aan elkaar voor te laten stellen, zonder de tussenkomst van experts. Het doel was gerealiseerd volgens de initiatiefnemer, omdat mensen bevriend raakten met elkaar. Daarnaast is de initiatiefnemer uitgegroeid tot professionele eventmanager.

Het doel van het mixen van culturen werd ook bereikt bij een bewonersinitiatief waar Iftar werd gevierd. Ondanks dat het normaliter bedoeld is voor mensen die meedoen aan de Ramadan, was het doel hier om iedereen samen te brengen, wat volgens de initiatiefnemer ook was gelukt.

En wat automatisch al wel gebeurt is dat het ook echt aan die tafels heel erg mixt en dat is heel erg te gek om te zien. Ja, dus mensen die gewoon nieuwsgierig zijn en andere mensen die al van kinds af aan aan de Ramadan meedoen en daarover kunnen vertellen. [IN]

3.3.2 Ondersteuning bij het concretiseren van een initiatief

Een belangrijke taak van de participatiemakelaars is het ondersteunen van ininitiatiefnemers bij het uitwerken van hun idee voor een bewonersinitiatief. Samen uitwerken van de doelen, het aanbod, de doelgroep en de benodigde middelen en materialen vormt de basis van de ondersteuning die de PM aan initiatiefnemers bieden. De mate en wijze van ondersteuning wordt aangepast aan de behoefte en eigen capaciteiten van de initiatiefnemer. Sommige initiatiefnemers komen met een vrijwel uitgewerkt plan, andere initiatiefnemers hebben alleen nog een vaag idee over een activiteit of een doelgroep. Op deze manier dragen PM niet alleen bij aan het verkrijgen van de bijdrage vanuit de gemeente, maar ook aan de kwaliteit van het initiatief.

3.3.3 Ondersteuning bij werven van deelnemers aan initiatief

Participatiemakelaars ondersteunen, indien gevraagd, bij werven van deelnemers

De meeste geïnterviewde participatiemakelaars waren ook betrokken bij de werving van deelnemers voor de bewonersinitiatieven. Hoewel de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van wervingsmateriaal grotendeels bij de initiatiefnemers ligt, verspreidden veel participatiemakelaars het wervingsmateriaal binnen hun netwerk als de initiatiefnemer daarom vraagt. Sommigen PM werven ook specifiek onder bepaalde groepen. Zo probeerde een participatiemakelaar een meer diverse doelgroep aan te trekken voor een van zijn initiatiefnemers die schaaklessen organiseert. De participatiemakelaar gaf aan dat de doelgroep van het initiatief geen goede weerspiegeling was van de multiculturele wijk.

Voor een ander initiatief dat was gericht op het bediscussiëren van armoede vertelde een participatiemakelaar actieve bewoners in het buurthuis te werven. Daarnaast vroeg ze de actieve bewoners om ook vrienden mee te nemen. Op deze manier hoopte ze ook de kwetsbare bewoners te bereiken die in eerste instantie niet zouden komen.

Ondanks dat alle participatiemakelaars zeiden dat ze zouden ondersteunen bij de werving van deelnemers, kwam uit een aantal interviews dat initiatiefnemers hier zelf om moesten vragen. Een initiatiefnemer vertelde dat ze dit liever anders had gewild.

En verder zou ik het eigenlijk wel in het algemeen goed vinden als zij [red: de PM} bij aanvragen van bewonersinitiatieven meer een rol in de PR zouden nemen, bijvoorbeeld door de initiatieven in de nieuwsbrief uitgebreid te beschrijven met ook concrete informatie van: O, wil je meedoen, wil je je inschrijven, meld je daar en daar aan. Facebookevenementen standaard op hun Facebook te zetten, dus dat ze daarin misschien nog iets meer, iets proactiever kunnen zijn. [IN]

De bijdrage voor het initiatief van deze initiatiefnemer was dan ook niet gehonoreerd en heeft nog niet kunnen plaatsvinden. De initiatiefnemer gaf echter aan dat ze begreep dat de participatiemakelaar hier te druk voor was en dat ze ook zelf om de hulp had kunnen vragen.

3.3.4 Duurzaamheid van een initiatief

De duurzaamheid van een initiatief is vooral financiële borging vanuit gemeentelijke bijdrage

Participatiemakelaars kunnen ook bijdragen aan het verduurzamen van een initiatief. Hier wordt in dit onderzoek in eerste instantie onder verstaan het financieel onafhankelijk maken van een initiatief. Uit de interviews bleek dat verduurzaming door participatiemakelaars op een andere manier werd vormgegeven. Meerdere participatiemakelaars vertelden dat aan het einde van het jaar initiatiefnemers normaliter contact met hun opnemen voor het indienen van een nieuwe bijdrage voor hun initiatief. Als initiatiefnemers geen contact opnemen, dan doet de participatiemakelaar dat. Participatiemakelaars zorgen dus dat initiatieven, indien gewenst, financieel geborgd kunnen blijven met een bijdrage vanuit de gemeente. In het geval dat een aanvraag wordt geweigerd, hebben sommige participatiemakelaars hun initiatiefnemers ook naar andere fondsen verwezen voor hun initiatief of gekoppeld aan een actieve bewoner die hun verder op weg zou kunnen helpen.

Maar die andere buurtbewoner die de BBQ heeft georganiseerd. Ik heb tegen haar gezegd, wil jij als een andere initiatiefnemer uit het buurtpanel dit organiseert, wil jij misschien helpen? Meedenken? Ja dat wil ze natuurlijk heel graag. Dus ik ga dan ook als die initiatiefnemers weer iets wil organiseren, ga ik (naam) ook erbij betrekken zodat zij haar kan helpen met indienen, organiseren, uitvoeren maar ook betrekken van bewoners. [PM]

In Nieuw-West vertelde een participatiemakelaar een eigen budget voor alle buurtkamers in zijn gebied te regelen. Op deze manier zouden bewonersinitiatieven in de toekomst niet meer afhankelijk zijn van een welzijnsinstelling voor de aanvraag voor een bijdrage en hoeven ze ook niet een jaar te wachten voor meer geld. Dit wordt vorm gegeven door de Kopgroep, die komt elke twee maanden samen en bespreekt onder andere de toewijzing van bijdrage aan verschillende initiatieven binnen de buurtkamer.

Maar dat ze gewoon een eigen budget konden krijgen en zelf konden aangeven van 'hey dit vind ik belangrijk en dat moet gebeuren'. Dus ik heb gewerkt daar aan een soort van 'verzelfstandiging' van die buurthuis kamers. Dat bewoners veel meer zelf over het budget gaan in plaats van dat dat heel autocratisch via een organisatie wordt verdeeld. [PM]

Een initiatiefnemer zou op deze manier sneller aan geld kunnen komen en verder kunnen met zijn/haar initiatief. Op deze manier komt de continuïteit van een initiatief ook minder in het geding. Daarnaast wordt de werkdruk van de participatiemakelaar weggehaald, die steeds opnieuw een aanvraag zou moeten indienen voor een terugkerend initiatief.

Het merendeel van de geïnterviewde participatiemakelaars was niet actief betrokken bij het voortbestaan van een initiatief als bijvoorbeeld de trekker dreigt weg te vallen. Participatiemakelaars gaven echter aan dat als de initiatiefnemer met de vraag zou komen hoe het initiatief kan worden verduurzaamd ze mee zouden kunnen denken over opties.

Als ze dat aan mij vragen, dan zou ik, ja, ik zou het vinden van een nieuwe trekker niet in mijn takenpakket opnemen. Het is toch wel echt een zelf organiserend initiatief. Dus als er niemand opstaat die het wel op zich wil nemen, ja, dan stopt het gewoon. [PM]

3.4 Q4. Hoe draagt de PM bij aan een cultuursensitieve bewonersinitiatieven?

3.4.1 Omschrijving cultuursensitiviteit door participatiemakelaars

Cultuursensitiviteit: begrip en respect voor andere culturen

Cultuursensitiviteit werd door de meeste participatiemakelaars omschreven als het hebben van begrip en respect voor andere culturen. Daarnaast, noemden een tweetal participatiemakelaars cultuursensitiviteit functioneel.

Uiteindelijk moet het 't samen wonen samen leven verbeteren. Zorgen dat het beter gaat in de wijk en zorgen dat mensen naar elkaar omkijken. Je probeert bevolkingsgroepen aan de gang te krijgen met dit als doel.[PM]

In het ondersteunen bij het organiseren van bewonersinitiatieven was volgens de meeste participatiemakelaars cultuursensitief werken door elke initiatiefnemer te steunen bij het realiseren van zijn/haar bewonersinitiatief ongeacht zijn/haar cultuur, zolang het aan de voorwaarden van de gemeente voldoet. Vanuit de gemeente zijn deze voorwaarden voor de aanvraag voor een bijdrage dat het bewonersinitiatief 1) toegankelijk is voor iedereen, 2) gericht is op inclusie en participatie.

3.4.2 Culturele sensitiviteit in relatie tot de GebiedsGerichte Uitwerking

Invulling van de culturele sensitiviteit in de GebiedsGerichte Uitwerkingen medebepalend

Naast de bovengenoemde voorwaarden zijn er gebiedsgerichte uitwerkingen (GGU) van de gebiedsplannen opgesteld door de Gemeente, die extra richting geven voor o.a. het werk van de participatiemakelaar met betrekking tot het cultuursensitief en inclusief werken. Zo staat in het gebiedsplan van Nieuw-West het investeren in een divers en inclusief Amsterdam centraal, samen met een focus op verbinding tussen Amsterdammers en Amsterdammers met een Syrische, Ethiopische, Eritrese, Turkse en Marokkaanse achtergrond. Voor Amsterdam Noord ligt de focus op allochtone en autochtone laaggeletterden, het oplossen van het polarisatie probleem tussen nieuw- en oud-Noorderlingen en het creëren van inclusieve wijken waarbij de voorzieningen beter zichtbaar zijn voor iedereen. Voor Amsterdam Zuidoost ligt de focus op taalbevordering voor mensen die de Nederlandse taal onvoldoende machtig zijn, waaronder hoogopgeleide migranten. Verder wordt het betrekken van on-gedocumenteerde vluchtelingen bij de samenleving ook genoemd als speerpunt. Een aantal van deze thema's kwamen expliciet terug in de interviews met de PM, ondanks dat de GGU niet als zodanig werden genoemd.

3.4.3 Sturen op inclusie van specifieke doelgroepen

Niet altijd bewust gestuurd op includeren van specifieke doelgroepen

De cultuursensitieve en inclusieve aanpak van de participatiemakelaars wordt ook weerspiegeld in het diverse aanbod aan initiatieven. De meeste participatiemakelaars gaven echter aan niet bewust te sturen op bereiken en includeren van specifieke doelgroepen bij het aanjagen van bewonersinitiatieven, "want niet iedere bewoner wil een initiatief organiseren". Hierdoor is het aanbod van initiatieven voor specifieke doelgroepen in bepaalde stadsdelen ondervertegenwoordigd. Motivatie om een initiatief te organiseren vraagt het nodige aan inzet en commitment van een bewoner en niet iedereen heeft er de energie voor. Volgens de participatiemakelaars moeten initiatiefnemers aan de volgende voorwaarden

voldoen: 1) verantwoordelijkheid nemen, continuïteit bieden en voldoen aan de verwachtingen die je schept en 2) affiniteit hebben met de buurt. Daarnaast moet er ook een behoefte zijn voor bepaald aanbod aan initiatieven zijn bij de doelgroep. Zo was voor een paar participatiemakelaars bijvoorbeeld de Turkse doelgroep lastig te bereiken.

Maar we proberen natuurlijk met de moskee in de buurt samen te werken, maar ik merk gewoon dat de Turkse gemeenschap gewoon anders is georganiseerd. Die hoeven dat ook zo nodig niet, om lekker in het buurthuis te zitten, want dat doen ze bij de Turkse vereniging al. [PM]

Elke initiatiefnemer krijgt kans

Over het algemeen vonden participatiemakelaars zichzelf cultuursensitief omdat elke initiatiefnemer die bij hun terecht kwam een kans kreeg om iets te organiseren, mits het voor de hele buurt is en andere groepen niet uitsluit.

Er was bijvoorbeeld een dame die wilde graag Eritrese lessen organiseren in het huis van de wijk. Nou, ik vind het prima, ik had zoiets van volgens mij moeten we dat doen. Maar ja, dan heb ik om het zo maar te zeggen een oudere collega en zij zei nee want we moeten hier Nederlands leren en het is overheidsgeld dus het kan niet. [PM]

Om het bewonersinitiatief inclusief te maken gaf de participatiemakelaar het advies aan de initiatiefnemer om in plaats van Eritrese taal lessen, workshops te geven over de Eritrese cultuur en aan het einde een presentatie te geven. Dit zou de drempel voor andere doelgroepen kunnen verlagen.

3.4.4 Vaardigheden ten aanzien van culturele sensitiviteit

Opleiding PM, herkomst en ervaring versterken culturele sensitiviteit

De meeste participatiemakelaars hebben een opleiding binnen cultuur of maatschappelijk werk gevolgd. Genoemde opleidingen waren onder andere HBO Cultureel Maatschappelijke Vormgeving (CMV), HBO cultureel werk, HBO sociaal maatschappelijke zorg en WO Culturele Sociologie. Daarnaast noemde meerdere participatiemakelaars levenservaring als belangrijke factor die bijdraagt in hun begrip voor verschillende culturen. Bijvoorbeeld het opgroeien in een gezin waarbij de ouders niet van westerse komaf zijn of zowel op een multiculturele als een 'blanke' school hebben gezeten. Verder vertelde een paar participatiemakelaars dat je in je werk voldoende empathie voor de situatie van de wijkbewoners moet hebben; je moet mensen op alle manieren het gevoel van eigenwaarde laten behouden, het gevoel geven dat ze er echt toe doen in de wijk. De rol van de participatiemakelaar hierin is het creëren van de voorwaarden hiervoor, bijvoorbeeld het laagdrempelig zijn voor bewoners. Daarnaast beschreef een participatiemakelaar dat de buurt waarin hij werkzaam is lastig is om mee om te gaan en er te werken, maar dat hij de competenties bezat om het te kunnen:

"Er zijn veel culturen, problemen en kwetsbaarheden, en niet iedereen kan dat aan. Je moet bepaalde competenties hebben om dat aan te kunnen." [PM]

Een van de participatiemakelaars vertelde dat ze een training cultuursensitiviteit had gevolgd, omdat ze veel te maken heeft in haar werk met statushouders. De participatiemakelaar heeft ook het gevoel dat deze cursussen zijn vruchten afwerpen.

"Nou, ik merk wel dat het bij mensen uit Afrikaanse, Soedanese, Eritrea, dat dat wel werkt. Dat je inderdaad niet heel erg op je strepen moet gaan staan of moet zeggen van: 'we hebben die afspraak en klaar', maar dat je meer moet meebewegen en dat je dan verder komt dan wanneer je ja, wat op een Westerse manier communiceert, zeg maar." [PM-4]

3.4.5 Verbinden verschillende culturen of versterken meest geïsoleerden binnen één doelgroep

Niet alle participatiemakelaars hebben verbinden als focus

Ondanks de cultuur sensitieve houding van de participatiemakelaars, heeft de verbinding van de verschillende culturen in de wijk niet bij alle initiatieven prioriteit voor sommige PM. Ook omdat er een overtuiging is dat er altijd verschillende groepen zullen zijn die elkaar niet persé opzoeken. "Het is niet erg dat verschillende groepen mensen minder goed mengen met elkaar, zolang ze het onderling maar goed hebben." "Je kunt het niet opleggen en niet pushen."

Maar bijvoorbeeld hier speelt dat groepen met een andere sociaal-culturele herkomst gezellig samen dingen doen, dat krijgen wij gewoon niet voor elkaar. En wij proberen dat wel, maar de maatschappelijke werkelijkheid zit toch anders in elkaar.[PM]

Echter, een van de participatiemakelaars die aangeeft dat doelbewuste integratie niet voorop staat, geeft wel aan dat wanneer hij ziet dat er veel overlap is tussen de activiteiten van verschillende groepen, hij initiatiefnemers stimuleert de handen ineen te slaan en samen te werken.

Bij individuele benadering komt verbinden na versterken

Uit de focus groepsbijeenkomst bleek dat met name de participatiemakelaars, die de individuele benadering hanteerden, het belangrijker vonden om er eerst voor te zorgen dat de persoon binnen de eigen community versterkt wordt en zich veilig voelt, voordat er een brug geslagen wordt met de andere culturen uit de wijk.

Maar zeker als laten we maar zeggen, gekleurde of niet-westerse afkomst, ben je heel erg in de minderheid in de witte westerse, dominerende omgeving. En daar heb je je eigen mensen en je eigen cultuur toch heel erg hard nodig om jezelf niet te verliezen. En jezelf sterk te voelen en te maken om verder te komen in de samenleving. En dat heeft zijn tijd nodig. [PM]

Verbindende methode probeert direct een brug te slaan tussen groepen

De participatiemakelaars die de verbindende methode hanteerde benoemden het verbinden tussen de verschillende culturele groepen van primair belang. Participatiemakelaars deden dit op verschillende manieren. Ten eerste, het zoeken naar 'common ground' en dat inzetten om een brug te slaan tussen verschillende etnische groepen. Een aantal participatiemakelaars noemden het faciliteren van activiteiten waar interesses hetzelfde zijn, en het organiseren van activiteiten waarbij

gemeenschappelijke belangen naar voren worden gehaald, zoals activiteiten voor kinderen. Volgens de participatiemakelaars zorgt dit voor binding, omdat je uiteindelijk allemaal hetzelfde wil. Ten tweede proberen participatiemakelaars met eigen inzet een bredere groep te bereiken. Een voorbeeld hiervan is een participatiemakelaar die bij de ingang van een buurthuis stond en voorbijgangers uitnodigde om naar binnen te komen. Aangezien de deelnemers voornamelijk hoofddoekjes dragen, leek het de participatiemakelaar goed om bij de deur te staan zodat deelnemers zonder hoofddoekje zich welkom voelde om naar binnen te komen.

'Hier zitten ook veel buitenlandse vrouwen. En als mensen van de buurt haar [red: de PM] zien, dan komen ze makkelijk naar (de locatie) toe. Ja, ze staan buiten in de buurt, in de kamer daar buiten. Mensen lopen met de hond of lopen op straat, dan zien ze haar en komen ze makkelijker naar binnen'
[IN]

De derde manier die werd genoemd was de inzet van sleutelfiguren, of 'community leaders'. Deze sleutelfiguren bereiken de kwetsbare bewoners in hun achterban, met wie de PM niet makkelijk in contact komt.

Een ander voorbeeld was een bewoner die werd gevraagd voor het organiseren van verschillende initiatieven, vanwege zijn talent voor het verbinden van verschillende culturen. Aangezien de participatiemakelaar dit talent zag van de initiatiefnemer en de impact die hij maakt, maakte zij zich er hard om ervoor te zorgen dat hij alle materialen en ruimte tot zijn beschikking had voor zijn werk.

4 Beschouwing

4.1 Relatie tussen ondersteuningswijze en aanbod bewonersinitiatieven

Participatiemakelaars hebben een belangrijke en onmisbare rol in de ondersteuning van bewonersinitiatieven. Alle PM geven aan dat het grootste deel van de bewoners met een initiatief in meer of mindere mate ondersteuning heeft bij de aanvraag voor een bijdrage voor dit initiatief. En ook initiatiefnemers geven aan dat dit zonder de ondersteuning van de PM niet was gelukt. De focus van ondersteuning door de PM ligt in deze fase. In de fase van uitvoering, ondersteunen PM in meer of minder mate bij het werven van deelnemers, het vinden van een locatie en het aanhaken bij andere initiatieven. Sommige PM leggen meer nadruk op het ondersteunen van de initiatiefnemers en hebben daarbij aandacht voor alle aspecten in hun leven, gedurende een langere tijd. Andere PM leggen meer de nadruk op het leggen van verbindingen en de initiatiefnemers zo aanhaken bij andere initiatiefnemers of organisaties, dat hun eigen ondersteuning wat meer op de achtergrond kan komen en zij zich weer op nieuwe initiatieven kunnen richten. We hebben deze twee aanpakken de individueel ondersteunende aanpak en de verbindende aanpak genoemd. Alle PM hebben iets van beide aanpakken, maar er zijn duidelijke verschillen in nadruk. PM die vooral werken met de ondersteunende aanpak bereiken vaak kwetsbare initiatiefnemers en dragen in belangrijke mate bij aan hun groei, hun verbinding met de samenleving en zingeving. Door de intensieve aanpak lijkt het aantal initiatieven dat zij kunnen ondersteunen wat beperkter (zo'n 25-50 per jaar). De PM die de nadruk leggen op de verbindende aanpak bereiken met name vaak al actieve bewoners of zelfs ZZP'ers, die via hun initiatieven weer de meer kwetsbare bewoners bereiken. Dit lijkt het mogelijk te maken om een groter aanbod aan initiatieven met potentieel veel impact neer te zetten (zo'n 50-120 initiatieven per jaar).

Ook met betrekking tot cultuursensitiviteit geldt een soortgelijk onderscheid, waarbij niet zozeer de aanpak maar het doel te onderscheiden is in een ondersteunend en een verbindend doel. Sommige PM zetten met name in op het creëren van verbinding tussen culturen door middel van een initiatief. Andere PM kiezen (ook) voor initiatieven die zich richten op een specifieke culturele groep, om daarmee de meest geïsoleerden te bereiken. Zij beschouwen dit als een benodigde empowerende stap die vooraf gaat aan het leggen van verbindingen tussen culturen. Dit sluit aan bij het onderzoek van de HvA waarin ook deze noodzaak van eerst een particularistische insteek werd benoemd voor sommige groepen, voorafgaand aan een meer universele, met betrekking tot activiteiten in de sociale basis².

Beide aanpakken hebben dus een belangrijke meerwaarde die aansluit bij de doelen van bewonersinitiatieven en het lijkt vooral een keuze vanuit de welzijnsorganisatie en de PM waar zij de nadruk leggen. Daarnaast hebben ook de bewoners en de sociale infrastructuur van een wijk invloed op de benodigde ondersteuning en het aanbod aan bewonersinitiatieven. Zo is sturing en een de verbindende aanpak eerder van toepassing in wijken met veel initiatiefrijke bewoners, waar in andere wijken het outreachend op zoek gaan naar initiatief en een meer individueel ondersteunende houding beter passend is.

---

² S Welschen, M Hoijsink, L van Meyenfeldt, P Lucas, J Rijnders, L Veldboer. Toegankelijkheid in divers perspectief. Bewoners, verbinders en professionals over de sociale basis in een ontwikkelbuurt. Hogeschool van Amsterdam, Amsterdam, dec 2019.

4.2 Inhoudelijk sturing op het aanbod

Beperkte mate van inhoudelijke sturing door PM op het aanbod aan bewonersinitiatieven

PM geven aan slechts in beperkte mate te sturen op de inhoud van bewonersinitiatieven. De mate waarin en de manier waarop verschilt tussen de PM. De invulling van thema's en doelgroepen die prioriteit krijgen verschilt eveneens tussen PM onderling en tussen de organisaties waar zij voor werken. Het feit dat alle PM vinden dat zij alle BI moeten ondersteunen, maakt dat er weinig ruimte is voor sturing vanuit hun rol. De sturende rol ligt daarmee bij de organisatie die de aanvragen voor een bijdrage aan het bewonersinitiatief honoreert. Voor kleine aanvragen (<500 euro en bij een organisatie < 300 euro) verdelen de PM zelf het geld, maar ook daar zeggen zij alle initiatieven te honoreren. Voor grotere aanvragen (vanaf 500 euro) is het de gemeente die de aanvraag honoreert. In Nieuw West is deze rol belegd bij regiegroepen die gevormd wordt door bewoners en vertegenwoordigers uit de wijk. Een wijze waarop PM wel kunnen sturen is via het actief initiatieven stimuleren onder groepen die nog ondervertegenwoordigd zijn in het aanbod. Dit wordt in beperkte mate ingezet, omdat het vaak moeizaam blijkt om groepen waaruit dit initiatief niet vanzelf voortkomt te mobiliseren om de verantwoordelijkheid voor een initiatief te dragen.

Verschillende visies op wie bepaalt wat de prioriteiten voor inhoudelijke sturing zijn

Zowel tussen de welzijnsorganisaties onderling als tussen de PM verschillen de visies op wie de prioriteiten zou moeten stellen voor de inhoudelijke sturing van het aanbod aan BI. Sommige welzijnsorganisaties beschouwen het ondersteunen van actieve participatie van bewoners als de belangrijkste functie van BI, anderen beschouwen BI ook als een instrument om de belangrijkste sociale knelpunten in een wijk aan te pakken: de opgave.

Wie de prioriteiten binnen deze opgave stelt verschilt eveneens. De gebiedsagenda wordt door sommige PM herkend als een prioritering die vanuit verschillende vertegenwoordigers in de wijk, inclusief bewoners, is opgesteld. Anderen zien het als een prioritering van de gemeente die ver af staat van wat de wijk werkelijk nodig heeft. Een aantal PM benoemen dat zij vinden dat de sturing bij de bewoners moet liggen, omdat zij weten wat er speelt in een wijk, en vertrouwen erop dat de initiatiefnemers die bij hen aankloppen daar een afspiegeling van zijn.

Sommige PM en organisaties stellen jaarlijks vast welke prioriteiten zij voor het komende jaar zien en communiceren deze met gemeente.

4.3 Positie van de PM in de wijk

Afstemming tussen de welzijnsorganisaties in een stadsdeel wordt als positief ervaren

Samenwerkingsverbanden zoals Samen Noord wordt door betrokkenen omschreven als een goede manier om concurrentie te voorkomen en om duidelijkheid voor bewoners te creëren door eenduidige richtlijnen.

In Nieuw West lijken de gebieden relatief afzonderlijk van elkaar te werken, met elk een eigen regiegroep. Er vindt wel onderlinge samenwerking plaats op een aantal praktische zaken, maar er is geen formeel overkoepeld overleg. In Zuidoost is door een nieuwe aanbesteding de situatie veranderd en zijn nu twee partijen actief in het ondersteunen van bewonersinitiatieven die de onderlinge afstemming nog niet hebben bepaald. Waar de verdeling tussen welzijnsorganisaties in andere stadsdelen geografisch wordt afgebakend, lijkt hier te worden gekozen voor een onderverdeling in jongeren en volwassenen, vanuit de achtergrond van de organisaties.

PM staan in overleg met de gebiedsmakelaars van hun gebied. Een aantal verbeterpunten t.a.v. deze samenwerking worden benoemd: kortere lijnen en meer structurele samenwerking, omdat deze nu vooral op incidenten is gebaseerd. Daarnaast wordt ook de behoefte aan een meer gelijkwaardige relatie tussen gebiedsmakelaars en participatiemakelaar genoemd.

Spin in het web

Alle PM benoemen een veelheid aan organisaties in de wijk waar zij mee in contact staan. Via deze organisaties bereiken initiatiefnemers hen, worden prioriteiten opgehaald, worden initiatiefnemers (mede)ondersteund en worden initiatieven gerealiseerd. Zich bewegen in deze netwerken, de contacten warmhouden en samenwerking bevorderen lijkt voor alle PM een taak die zij als vanzelfsprekend invullen en waarover weinig verbeterpunten naar voren zijn gekomen.

4.4 Ervaren effecten van ondersteuning PM op initiatiefnemers

Veel erkenning voor het werk van de PM bij initiatiefnemers, een enkele onvervulde behoefte

De meeste initiatiefnemers geven aan dat zij vinden dat hun initiatief is gelukt en dat zij dit niet hadden kunnen realiseren zonder ondersteuning van de PM. Bij PM die een meer verbindende aanpak hanteren is er, bij een klein aantal initiatiefnemers, geen uitgebreid contact geweest tussen de initiatiefnemers en de PM, zeker niet als het een al langer lopend initiatief betrof. Deze initiatiefnemers benoemden daarin geen bijdrage van de PM bij het realiseren van hun initiatief.

De meeste initiatiefnemers geven aan zich door de PM goed ondersteund te voelen. Een aantal initiatiefnemers benoemt wat onvervulde behoeften bij de ondersteuning door de PM, maar geven daarbij ook aan de behoefte aan deze ondersteuning niet te hebben uitgesproken naar de PM. Daarnaast geeft een aantal initiatiefnemers aan dat zij het jammer vonden dat zij zelf moesten vragen om hulp bij bijvoorbeeld de werving van deelnemers en het zoeken van een ruimte, omdat zij ervanuit gingen dat de PM dat als vanzelfsprekend zou oppakken. Bij de meer verbindende PM waren er enkele initiatiefnemers die aangaven zich niet altijd gezien te voelen, vanwege de weinige persoonlijke ondersteuning vanuit de PM zelf.

Groei en zingeving bij de initiatiefnemers

Initiatiefnemers halen over het algemeen veel voldoening en zingeving uit het realiseren van het initiatief en het zien wat dit voor de deelnemers betekent. Zij krijgen zelfvertrouwen en leren nieuwe vaardigheden. Deze groei zien we vooral bij de meer kwetsbare deelnemers, die daarbij veel persoonlijke ondersteuning krijgen van de PM.

Veel initiatieven lopen jaren achtereen en worden soms ervaren als een grote belasting door initiatiefnemers, die doorgaan omdat ze de deelnemers niet in de steek willen laten. Een aantal initiatiefnemers geeft aan dat ze het initiatief graag zouden willen overdragen, maar het ontbreekt nog aan een opvolger. PM zeggen over het algemeen dat een nieuwe trekker uit de groep moet komen en dat het vinden van een nieuwe trekker niet tot hun taken behoort. Daarnaast vinden zowel initiatiefnemers als participatiemakelaars het moeilijk dat er geen doorgroeimogelijkheden zijn voor initiatiefnemers naar betaalde banen. Initiatiefnemers ervaren dat zij een belangrijke bijdrage leveren, maar daarvoor geen financiële vergoeding krijgen. Dit geldt zeker voor initiatiefnemers die zelf kampen met armoede. Hoewel bij sommige initiatieven een ZZP'er betrokken is die hier wel een financiële

vergoeding voor krijgt, benoemen een aantal PM dat de bijdrage voor een initiatief alleen bedoeld is om het initiatief zelf te realiseren.

5. Conclusies en aanbevelingen

Participatiemakelaars vervullen een belangrijke taak in de dragende samenleving. Zij zijn een essentiële schakel in het realiseren van bewonersinitiatieven. Hiermee wordt een geïsoleerde groep van de samenleving meer betrokken, worden bruggen geslagen tussen bevolkingsgroepen en worden bewoners ondersteund in hun participatie met een initiatief dat uit henzelf voortkomt, en aansluit bij wat zij zelf belangrijk vinden.

De meeste initiatiefnemers ervaren de ondersteuning vanuit de participatiemakelaar als een onmisbare schakel in het realiseren van hun initiatief. Het neerzetten van hun eigen initiatief, biedt veel voldoening en zingeving aan de initiatiefnemers.

De effecten op de wijk zijn niet specifiek onderzocht in dit onderzoek, omdat dit door veel meer factoren wordt beïnvloed dan de inzet van de participatiemakelaar, maar uit de verhalen van de initiatiefnemers komt vaak naar voren dat zij zien dat mensen in de wijk elkaar beter weten te vinden, in gesprek raken, en zich meer betrokken voelen bij de wijk.

Participatiemakelaars vullen hun werk op verschillende manieren in en kiezen daarbij een verschillende balans in de vele doelen die zij met hun inzet kunnen nastreven. Deze doelen zijn grofweg te onderscheiden in het creëren van verbinding tussen bevolkingsgroepen in een wijk versus het activeren en empoweren van de meer geïsoleerde groepen. Daarbij zien we tevens een onderscheid tussen PM die vooral met al actieve initiatiefnemers werken, en PM die vooral kwetsbare initiatiefnemers ondersteunen om tot een initiatief te komen. Een ander onderscheid is te vinden in de mate waarin wordt gestreefd naar inhoudelijke sturing van initiatieven. Sommigen PM geven aan het aanbod helemaal te laten sturen door de initiatiefnemers die zich aandienen met een voorstel. Anderen sturen op verschillende manieren op de inhoud van het totale aanbod aan initiatieven, zodat dit aansluit bij een vooraf gestelde opgave. Op welke wijze en door wie deze opgave wordt opgesteld, verschilt eveneens. De meeste PM noemen hierbij zelden de gebiedsplannen als houvast. We doen in dit onderzoek geen uitspraken over welke werkwijze beter is, omdat zij vanuit een andere visie op het einddoel voortkomen. Keuzes binnen deze uiteenlopende doelstellingen vragen om een prioritering opgesteld in overleg tussen welzijnsinstellingen en de gemeente. Binnen een gekozen doelstelling bieden de resultaten van dit onderzoek houvast voor welke werkwijze daarbij aansluit en wat werkt.

Wat meer concrete aanbevelingen die uit het onderzoek voortkomen, zijn de behoefte van een aantal PM aan een meer gelijkwaardige, structurele samenwerking met de gebiedsmakelaar. Ook bestaat de behoefte aan doorgroeimogelijkheden en een vorm van formele erkenning voor initiatiefnemers die al langere tijd een of meerdere initiatieven trekken.

Toekomst

Omdat we geen compleet overzicht hebben kunnen verkrijgen van alle initiatieven in een gebied, de doelen die zij beogen, de doelgroepen die zij willen bereiken en de mate waarin dat gelukt is, kunnen we de werkwijzen van de PM niet relateren aan het totale aanbod.

In de resultaatmonitor worden belangrijke stappen gezet om hier steeds beter inzicht in te verwerven. Een goed inzicht in totaal aanbod van initiatieven, de doelen die de bewonersinitiatieven beogen en de

mate waarin deze gerealiseerd zijn, maakt het mogelijk om ook kwantitatief inzicht te krijgen in de effectiviteit van de werkwijze van de participatiemakelaars en specifieke elementen hiervan voor het totaal gerealiseerde aanbod aan bewonersinitiatieven.

6. Dankwoord

Dit onderzoek was niet mogelijk geweest zonder de participatiemakelaars en initiatiefnemers die in de interviews hun ervaringen met ons gedeeld hebben. Daarvoor willen wij hen hartelijk danken. Daarnaast danken wij ook de directeuren van de welzijnsorganisaties voor het bieden van de mogelijkheid om dit onderzoek uit te kunnen voeren, en hun bijdrage in het vooronderzoek en de kritische reflectie op de resultaten.